

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Bibijana Bölsing

**Vloga internetnega bontona v forumski komunikaciji:
Primerjava slovenskih in nemških medijskih forumov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Bibijana Bölsing

Mentor: doc. dr. Gregor Petrič
Somentorica: izr. prof. dr. Tanja Oblak

**Vloga internetnega bontona v forumski komunikaciji:
Primerjava slovenskih in nemških medijskih forumov**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2009

*Vse veliko je imelo svoj začetek v sanjah, željah, slutnjah,
ki so ostale dolgo časa brez uspeha.
Toda neomajno zaupanje v prihodnost je ohranjalo živ pogum,
prikazovalo vse ovire kot lahke in samoumevne,
dokler se slednjič miselne slike niso začele uresničevati.*

(Martin Kojc: Učbenik življenja)

Zahvala

Za strokovno pomoč, praktične nasvete in potrpežljivost pri nastajanju diplomske naloge se zahvaljujem mentorju dr. Gregorju Petriču. Hvala somentorici, dr. Tanji Oblak Črnič, za kritično presojo mojega dela.

Posebna zahvala velja moji celotni družini. Hvala za podporo in neomajno zaupanje vame. Izredno sem hvaležna mami, ki mi je omogočila, da želja po ponovnem študiju ni ostala neizpolnjena. Največjo hvaležnost izrekam hčerki Ini, ki me je tekom študija ljubeče spodbujala in me presenečala s tankočutnim razumevanjem, čeprav je bila včasih prikrajšana za kakšen skupen trenutek.

VLOGA INTERNETNEGA BONTONA V FORUMSKI KOMUNIKACIJI PRIMERJAVA SLOVENSКИH IN NEMŠKIH MEDIJSKIH FORUMOV

Vsaka družba ima določena pravila in merila delovanja, komuniciranja in tudi bivanja. To omogoča razumevanje in sožitje. Na področju interneta za preprečitev nesporazumov in zadreg skrbi internetni bonton. V spletnih forumih naj bi bonton zmanjševal pojav neciviliziranega govora in povečeval delež argumentirane komunikacije. V tem smislu smo želeli ugotoviti, ali je racionalno komuniciranje odvisno zgolj od specifičnega forumskega bontona in njegovega uveljavljanja ali tudi od širših normativnih pravil, ki izhajajo iz specifične kulture. Ravno tako nas je zanimal vpliv kulturnih orientacij na vsebino forumskega bontona in na delo moderatorjev. V ta namen smo analizirali pravila bontonov dveh nemških in dveh slovenskih medijskih spletnih forumov in način komuniciranja v njih. Rezultati so potrdili naša predvidevanja, utemeljena na študijah Halla in Hofsteda. Kulturne orientacije v precejšnji meri vplivajo tako na racionalno komuniciranje kot tudi na vsebino interneta bontona v forumih. Razlike v nivoju komuniciranja in v vsebini spletnega bontona pripisujemo odnosu, ki ga imata obe kulturi do dejstev in pravil.

Ključne besede: komuniciranje, spletni forumi, internetni bonton, kulturne vrednote

THE ROLE OF NETIQUETTE IN DISCUSSION FORUMS: COMPARISON OF SLOVENIAN AND GERMAN MEDIA FORUMS

Each society has certain rules and criteria of behaviour, communication and living. That enables understanding and coexistence. On internet we prevent misunderstanding and embarrassment with certain code of behaviour. On online web communities should this code of behaviour (Netiquette) reduce uncivilized speech and enhance communication based on arguments. In this light, we wanted to find out if rational communication depends only on specific web code of behaviour and his acceptance, or it depends also on wide social norm rules, which are part of specific culture. Beside that we also wanted to analyze influence of cultural orientation on content of web code of behaviour and on work of moderators. For this reason we analyzed two german and two slovenian media web forums and the way people communicate in it. Results confirmed our predictions, based on Hall's and Hofstede's studies. Cultural orientations have pretty strong influence on rational communication and on content of web code of behaviour. Differences in the level of communication and in content of code of behaviour are connected with the attitude that both cultures have towards facts and rules.

KEY WORDS: communication, web communities, Netiquette, cultural values

KAZALO

1 Uvod	7
2 Interakcijsko komuniciranje	9
2.1 Komunikativno sporazumevanje	9
2.2 Habermasovo razumevanje etičnega diskurza	10
2.3 Etičnost in moralne vrednote.....	12
3 Bonton	14
3.1 Bonton in etiketa	14
3.2 Internetni bonton	15
3.3 Skrbnik bontona - administrator/moderator	17
3.4 Bonton in anonimnost	18
4 Raziskovalni okvir	19
4.1 Bonton v Nemčiji in Sloveniji	19
4.2 Kulturne diference	20
5 Analiza	22
5.1 Opis postopka analize.....	22
5.2 Predstavitev izbranih forumov	23
5.3 Forumi in njihovi bontoni	24
5.4 Forum Delo.si – razprava o kulturi razpravljanja	30
5.5 Forum Finance.si – vprašljivo izrazoslovje	33
5.6 FOCUS Online – primer opozorila administratorja	34
5.7 SPIEGEL Online – brisanje sporočil.....	37
5.8 Glavne ugotovitve	39
6 Sklep	40
7 Literatura	42
8 Priloge	47
Priloga A: Internetni bonton FOCUS Online: Netiquette	47
Priloga B: Internetni bonton SPIEGEL Online: Umgangsformen und Netiquette ..	52
Priloga C: Internetni bonton Finance.si: Pravila Forumov	54
Priloga D: Pogoji za članstvo – Delo.si	56
Priloga E: Sporočila administratorja in udeležencev foruma Delo.si	57
Priloga F: Sporočila udeležencev spletnega foruma Finance.si.....	59
Priloga G: Sporočila administratorja in udeležencev foruma FOCUS Online	60
Priloga H: Protestno pismo proti cenzuri v forumu SPIEGEL Online	62

Kazalo tabel

Tabela 2.1: Moralni razvoj po Kohlbergovi teoriji	13
Tabela 5.1: Pregled sorodnih tem v izbranih štirih spletnih forumih: FOCUS Online, SPIEGEL Online, Delo.si, Finance.si	24
Tabela 5.2: Pregled vsebine forumskih pravil glede na kriterije	29

1 Uvod

Danes živimo v svetu, v katerem igrajo pomembno vlogo vljudnost, obzirnost in socialen odnos, ki postajajo ključni dejavniki dobrih navad. Na seznam olikanega vedenja tako spadata korekten odnos do soljudi kot tudi ustrezen način izražanja v pisni korespondenci, preko telefona, elektronski pošti. Pravila bontona se nekaterim zdijo nadležna, vendar dejansko rešujejo marsikatero dilemo. Lahko bi rekli, da je bonton kot nekakšen smerokaz moralnih principov. »Vsakdanje življenje namreč ni mogoče brez takšne ali drugačne morale. Sproti se moramo odločati, kaj bomo naredili in kako bomo to, za kar smo se odločili, opravili. Ko se tako odločimo, se že ravnamo, četudi tega izrecno ne vemo, po pravilih« (Hribar v Berlogar 2000, 236-237).

Pravila oziroma smernice, ki naj bi prispevale k spoštljivemu vedenju posameznikov, obstajajo tudi za področje interneta. Na internetu se je že zelo zgodaj pojavila pobuda po oblikovanju t.i internetne etikete (ang. Netiquette). Pobudniki bontona so pozornost namenili tudi pravilom komunikacije preko interneta. Na ta način so želeli seznaniti udeležence komunikacij z računalniško etiko in ustvariti orientacijski okvir, v katerem bi delovali tako posamezniki kot tudi skupine.

Ali na spletu aktivni posamezniki sploh potrebujejo internetni bonton? Oblakova (v Zidar 2006) pravi, da »ni nepomembno, kdo je skrbnik foruma in kakšen netiquette, spletni bonton, ta ima. In drugič, izhodišče vsakogar, ki se pojavlja na spletu, bi moralo biti, da deluje v javnem prostoru. In je za svoje izjave zato tudi odgovoren«. Vendar se udeleženci v forumih ne obnašajo vedno racionalno in jim ne uspe doseči ravni spoštljivega dialoga; svojih izjav ne podprejo z ustreznim argumentom niti ne prisluhnejo mnenju drugih. Ali morda zatorej prihodnost leži v moderiranih forumih, ki bodo imela jasen namen in pravila in ki težijo k iskanju kompromisov? Škerlep (v Čepin Čander 2006) meni, da bo tak forum manj množično obiskan, saj obscenosti vlečejo, a bo mnogo bolj kredibilen.

V diplomski nalogi želimo analizirati prisotnost pravil bontona v medijskih spletnih forumih v dveh družbeno-kulturnih kontekstih – Nemčiji in Sloveniji. Internetnemu

bontonu se pripisuje vpliv na kakovost komunikacije. S tem, ko regulira, lahko zmanjšuje pojav neciviliziranega, vulgarnega, sovražnega govora in povečuje delež racionalne (prepričljivo argumentirane) komunikacije. Zanima nas, ali v obeh državah naletimo na razlike že pri sami vsebini internega bontona? Ali uporabniki nemških forumov v večji meri spoštujejo pravila internetnega bontona in vlogo moderatorja v njih kot slovenski razpravljavci in tako zagotavljajo višji nivo komuniciranja?

Na podlagi študije Singha in Matsuo (2004) predvidevamo, da je racionalno komuniciranje ni odvisno zgolj od specifičnega forumskega bontona in njegovega uveljavljanja, temveč tudi od širših normativnih pravil, ki izhajajo iz specifične kulture. Pričakujemo tudi vpliv kulturnih orientacij na vsebino forumskega bontona in na delo moderatorjev. Omenjena raziskovalca sta namreč med seboj primerjala ameriške in japonske spletne strani ter ugotovila, da kulturne vrednote vsekakor vplivajo na obliko in vsebino spletnih strani, le-te odražajo nacionalne kulturne vrednote, čeprav spletne strani po svoji naravi želijo doseči globalno občinstvo.

Diplomsko delo sestavljata teoretski in empirični del. V teoretičnem delu bomo v drugem poglavju pozornost namenili interaktivnemu komuniciranju s poudarkom na etičnem diskurzu. Izpostavili bomo zavedanje moralnih vrednot na ravni posameznika, saj na njegovo ravnanje ne vpliva le kultura, temveč vlogo igrajo tudi njegove osebne lastnosti¹. Tretje poglavje bo govorilo o bontonu. Koncept internega bontona bomo prikazali v povezi z njegovimi skrbniki in s pojmom anonimnosti. V četrtem poglavju bodo predstavljene kulturne dimenzije, ki izkazujejo razlike v odnosu do komunikacije in do pravil med Nemci in Slovenci. V empiričnem delu bo v petem poglavju sledila analiza vsebin bontonov štirih medijskih spletnih forumov, in sicer dveh iz Slovenije (Delo.si, Finance.si) ter dveh iz Nemčije (SPIEGEL Online, FOCUS Online). S primerom razprave o pravilih komuniciranja bomo približali specifično komuniciranje na slovenskih forumih in lažje razumeli predstavljene primere političnih razprav pri nas. Za nemško področje bo vloga moderatorja/administratorja razkrila morebitne pomanjkljivosti forumskega moderiranja in pojasnila primere razprav na njihovih spletnih forumih.

¹ V empiričnem delu tega aspekta ne bomo preverili, saj bi bilo zato potrebno izvesti anketo.

2 Interakcijsko komuniciranje

2.1 Komunikativno sporazumevanje

Beseda komuniciranje izhaja iz latinščine (communicare) in pomeni deliti kaj s kom, sporočiti, priobčiti ali napraviti skupaj. V prvotnem pomenu »narediti skupaj« je mišljeno socialno delovanje ljudi. Komuniciranje je pogosto opisano kot izmenjava informacij. Večinoma je s tem mišljena izmenjava znanj in izkustev, ne da bi pri tem upoštevali socialne aspekte, ki so povezani s komuniciranjem.

Enostavna razlaga komunikativnega sporazumevanja ni mogoča, saj je komuniciranje živih bitij zapleten in izjemno kompleksen problem. Potrebno ga je raziskovati interdisciplinarno. Komunikološko gledano je »komuniciranje dvostranski recipročni proces, je medsebojno izmenjavanje sporočil, je namensko sporočanje komunikacijskemu partnerju, ki se odziva na sporočilo kot enakovreden partner« (Vreg 1997, 13).

Komunikacija v vsakdanjiku je sicer nekaj običajnega, samoumevnega in ni vprašljiva. Vendar v stvarnosti idealnih procesov sporazumevanja ni. Medsebojno komuniciranje namreč vsebuje tako oblike konjuktivnih kot diskonjuktivnih procesov. Tudi v medsebojni komunikaciji med prijatelji ne. Poleg elementov (spo)razumevanja se porajajo konfliktne situacije – porajajo se dvomi, sumničenja o resničnem prijateljstvu in podobni razdružujoči procesi (Vreg 1997, 34).

Posameznik tudi v računalniško posredovani komunikaciji doživlja vsa mogoča komunikacijska razmerja. In čeprav internet omogoča uporabo tako verbalne kot neverbalne komunikacije, je udeleženec forumov pretežno omejen na njene verbalne elemente. »Govori, da te lahko vidim« naj bi pred 2400 leti dejal Sokrates (v Berger 1994, 9), ki je v starosti oslepel, enemu izmed svojih študentov. Ali je izjava resnična ali ne, izraža pomen in učinek človeškega glasu na podobo, ki jo drugi dobijo o nas. K tej podobi doprineseta tudi obrazna in telesna gestikulacija. S tega vidika sta za spletne forume še bolj pomembna način komuniciranja in skrbna izbira besed – slednjo omogoča poudarjena časovna komponenta, ki komunikatorjem v njih daje dovolj časa za odgovor.

2.2 Habermasovo razumevanje etičnega diskurza

Raziskovalci, ki preučujejo internetni diskurz, namenjajo pozornost tudi forumom s politično tematiko. V teh internetnih »agorah« lahko državljani doprinesejo k političnem procesu s pomočjo javne razprave na spletu. Vendar takšna participativna digitalna demokracija (Fuchs 2006) zahteva posameznike, ki se zavedajo racionalnih, kompleksnih, celovitih, normativnih pravic ter suvereno sodelujejo v celovitih političnih razpravah, v katerih imajo dobro pojasnjene trditve in politične vrednote. Vendar uporabniki teh forumov največkrat prihajajo iz različnih družbenih okolij in posedujejo različna politična izhodišča in komunikacijske stile. Različnost idej in virov je dobrodošla, saj predstavlja (Wilhelm v Oblak 2002, 161) osnovni pogoj za javno razpravo, medtem ko lahko komunikacijski stili negativno vplivajo na kvaliteto komunikacije. Zakonitosti informacijsko-komunikacijske družbe so torej zapletene. Da jih je potrebno videti iz različnih zornih kotov in različnih perspektiv, meni nemški filozof in sociolog Jürgen Habermas.

Habermas je želel odkriti univerzalne pogoje sporazumevanja. Razvil je teorijo komunikacijskega delovanja, ki temelji na diskurzivno-komunikativni etiki razuma. V tem kontekstu je izdelal etiko diskurza kot novo formulacijo Kantove moralne teorije - utemeljitev etičnih norm. »Kantov kategorični imperativ je pri Habermasu postopek, v katerem moralno-praktične diskusije med posamezniki najdejo svojo racionalno podlago« (Raušl 2005, 75).

Posebno mesto v Habermasovi teoriji komunikativnega delovanja zavzema govorica, ki ji pripisuje pomembno vlogo pri družbeni integraciji, katere cilj je konsenz. Pri tem predstavlja govorica sredstvo za doseg le-tega, govorno dejanje pa je način, s katerim se konsenzu bližamo. Do sporazuma lahko skupina ljudi pride le z upoštevanjem zahtev, ki jih ta sporazum določa: medsebojno sporazumevanje, deljeno vedenje, medsebojno zaupanje in skupno doseženo soglasje. Ko vsi udeleženci komunikacijskega procesa te recipročne zahteve priznajo, so osnovni pogoji za začetek komunikativnega delovanja izpolnjeni.

Habermas (2004, 299-346) se zaveda, da s temi zahtevami postavlja kriterije za najboljši možni način komuniciranja, ki jih ni moč pričakovati v vsakdanjih normalnih

komunikacijskih situacijah. Udeleženci forumov so zaradi izkrivljenih oblik komunikacije zmeraj v nevarnosti, da pristanejo v nasprotovanjih in sporih. Za komunikacijo je pomembno razumevanje drugačnosti in sprejemanje različnosti, ki ne tolerira niti tlačenja posameznikov, niti raznih oblik odtujitve in nezrelosti. Kajti samo tam, kjer je komunikacijsko delovanje daljnosežno možno, je svoje mnenje v splošnem in svobodnem soglasju mogoče uveljaviti s prepričljivim argumentom.

Habermas zato ponudi še diskurz kot drugo obliko komunikacijskega občevanja med ljudmi. »V diskurzu je mogoče z metodo utemeljevanja ponovno vzpostaviti prekinjeno medsebojno sporazumevanje in nadaljevati komunikacijsko delovanje. Na ta način postanejo težave, ki so se pojavile pri komunikacijskem delovanju, v diskurzu same tema medsebojne komunikacije«(Habermas v Raušl 2005, 78).

V diskurzu torej udeleženci »zahtevajo medsebojno upoštevanje, argumentirano upoštevanje stališč in dejstvo, da je lahko stališče vsakega izmed njih sprejeto ali pa tudi ne« (Habermas v Raušl 2005, 76). Na ta način ne komunicirajo strateško. »Interakcijsko strateško komuniciranje vsebuje elemente oblastniškega komuniciranja, agresivnega prepričevanja, imperativnega ukazovanja, moralnih obsodb, kar lahko vzbudi strah in grozo pri adresantu (perlokucijski učinki)« (Vreg 1997, 35).

Po Habermasu z grožnjami in zavajanjem ne moremo doseči veljavnega sporazuma in da moč komunikativnega delovanja izvira iz komunikativne racionalnosti (univerzalni pogoji), »v katerem različni udeleženci presegajo svoje izključno subjektivne poglede in, zahvaljujoč racionalno motiviranim prepričanjem, zagotavljajo tako enotnost objektivnega sveta, kakor tudi intersubjektivnost življenjskega sveta« (Habermas v Petrovčič, 27-28). Preseganje subjektivnih pogledov zahteva od posameznikov zavedanje tako racionalnih, kompleksnih, celovitih, normativnih pravic kot tudi moralnih vrednot, zato je »internetni diskurz potrebno preučevati s pozicij etike in morale« Vreg (2004, 287).

2.3 Etičnost in moralne vrednote

Moralnih vrednot ne smemo ocenjevati naključno in samovoljno, temveč za to potrebujemo kriterije. Pojem kriterija je vpeljal že grški filozof Zenon in tako postavil temelj za nadaljnji razvoj teorije etike in morale. Kriterij namreč predstavlja tisto merilo, načelo, po katerem se nekaj ali nekdo klasificira, ocenjuje in določa z moralnega vidika. Torej deluje kot nekakšen smerokaz moralnih principov. Kriteriji namreč ustvarjajo orientacijski okvir, v katerem delujejo tako posamezniki kot skupine in na ta način ožijo obseg in število smeri možnega delovanja. »Brez meril ni vrednot, brez vrednot pa ni morale« (Možina 2005, 2). V praksi se besedi morala in etika večkrat celo zamenjuje in ne uporablja dosledno. Pruzan in Thysen (v Berlogar 2000, 237) sta mnenja, »da je morala niz pravil obnašanja, ki posamezniku pomagajo razlikovati med dobrim in slabim, medtem ko je etika teoretično vrednotenje moralnih pravil«.

Kako se tako definirana pojma kažeta v vsakdanjiku? Na primer v komunikacijski sferi to pomeni, da posameznik lahko poseduje strogo določene osebne moralne norme, vendar ugotovi, da v forumu, v katerem deluje, le-te nič ne veljajo. Gledano iz druge perspektive pa so to lahko standardi, ki jih upravljavci foruma pričakujejo od posameznika, za individuuma predstavljajo več, kot se mu zdi primerno storiti. V takih primerih lahko rečemo, »da je osebna morala »višja« ali »nižja« kot etika foruma« (prirejeno po Berlogar 2000, 238).

Vendar »moralna zrela oseba spoštuje tudi tiste norme, s katerimi se osebno ne strinja, pod pogojem seveda, da niso v neskladju s širšimi, splošno pomembnimi moralnimi vrednotami, ki imajo univerzalen pomen«(Gasar 2004, 102). Moralna oseba je torej izrazito odgovorna (Hrnjica v Gasar 2004, 102). Pri tem moramo upoštevati, da ni nujno znak moralne zrelosti, če se oseba vede v skladu z družbeno-moralnimi normami, lahko je samo odraz »nezrelosti konformističnega tipa«. Moralni kodeks zrele osebe je namreč stabilen. Upošteva norme iz prepričanja, da je vzpostavitev spremenljivih odnosov med ljudmi nemogoča brez obstoja določenih moralnih norm in ne iz strahu pred sankcijami.

Za nas je zanimiv moralni razvoj po Kohlbergovi teoriji. Opredelil ga je kot razvoj razumevanja družbenih pravil in zakonov, vzajemnosti v medosebnih odnosih in temeljnih moralnih pojmov ter ga razdelil v šest splošnih univerzalnih stopenj, ki odražajo tri glavne usmerjenosti moralnosti (glej Tabelo 2.1).

Tabela 2.1: Moralni razvoj po Kohlbergovi teoriji

USMERJENOST	STOPNJA	MORALNO SKLEPANJE, KI GA KAŽE
PREDKONVENCIONALNA	1. Poslušnosti in strah pred kaznovanjem	Motivacija za presojo in vedenje temelji na strahu pred kaznijo
	2. Instrumentalni relativizem	Motivacija za presojo in vedenje temelji na želji po nagradi
KONVENCIONALNA	3. Medsebojno ujemanje	Predvidevanje družbenega odobravanja
	4. Zakonitost in red	Predvidevanje poštenosti in krivde ob kršenju institucionaliziranih pravil
POSTKONVENCIONALNA	5. Vzajemno družbeno soglasje	Izhaja iz potrebe po ohranitvi samospoštovanja, doslednosti in razumnosti
	6. Univerzalna etična načela	Izhaja iz potrebe po vzdrževanju samoizbirnih vrednot in načel

Vir: prirejeno po Kohlberg 1995, 126-132

Kohlberg (1995) je izdelal teorijo moralnega razvoja, tako da je posameznikom vseh starosti predstavil moralne dileme v obliki kratkih zgodb, ki so jih morali razrešiti. Dileme so vsebovale deset univerzalnih moralnih odločitev, kot so etika kaznovanja, resnica in svoboda. Sklepanje, ki so ga uporabili za utemeljitev odgovora, je kazalo raven moralnega razvoja. Na podlagi empirije se za moralno zrele tipe pojmuje 4., 5. in 6. stopnjo. Četrta stopnja je prisotna v moralnem presojanju večine odraslih.

Racionalen udeleženelec razpravljalskega foruma se zaveda moralnega zakona in deluje v skladu z njim. Njegova moralna drža ni zgolj odsev reakcije na možno kazen in upoštevanje zakona in reda. Obstaja tudi obojestranski vpliv med zavedanjem moralnih vrednot in racionalnim komuniciranjem. Po mnenju Fearona (v Trtnik 2005, 78) ravno argumentirana razprava legitimira končno odločitev, zagotovi večji konsenz in celo izboljša moralno in intelektualno kvaliteto udeležencev, saj razprava posameznika skozi razpravo izobražuje.

3 Bonton

Ljudje se pravil lepega vedenja učimo med odraščanjem. Učenje teh pravil predstavlja element vzgoje otrok. Do tega spoznanja se je pred več kot štirimi tisočletji dokopal egipčanski vezir Ptah-hotep². Za svojega sina je napisal zbirko maksim³ in mu na ta način posredoval svoje življenjske izkušnje. Njegove maksime so posvečene človeškim odnosom. Začetek ene od njegovih maksim se glasi: »*Ne bodi ošaben zaradi svojega znanja. Posvetuj se tako z nevednim kot tudi z modrijanom!*« (Lichtheim, 1973). Vrednost posredovanih nauk tudi tekom tisočletij ni zbledela. Nekatere dele teh maksim bi lahko celo danes uporabili kot priporočena vodila komuniciranja v internetnih forumih.

3.1 Bonton in etiketa

Ko govorimo o bontonu in etiketi, smo večkrat v dvomih, kaj bonton in etiketa sploh sta. Košnikova (2007, 9) v svoji knjigi opiše oba pojma sledeče:

Z bantomom (lepim , olikanim vedenjem) mislimo na trenutno družbeno spremenljivo vedenje, ki ga določajo etične in moralne norme časa in prostora, v katerih živimo, etiketa (bolj formalno področje bantona) pa predstavlja zbirko strogih predpisov o vedenju v zahtevnejših situacijah, na primer o vedenju med diplomati ali na dvoru, v vojski. To je zbirka umetnih pravil in predpisov, ki uporabljajo strogo določena okolja.

Na podlagi opisanega bi bilo smiselno naslov diplomskega dela poimenovati »Vloga internetne etikete v forumski komunikaciji«, saj v empiričnem delu proučujemo zapisan nabor pravil, ki jih postavi skrbnik foruma in določajo pravila vedenja v njem. Vendar predpise v forumih ne moremo enačiti s strogo normiranimi predpisi, ki jim morajo slediti diplomati ali vojaki. Nemški spletni forumi za svoja pravila uporabljajo pojem »Netiquette«, ki je sestavljena dveh besed in sicer network (omrežje) in etiquette (etiketa = predpisi), ter tako že s samim imenom pojasnjujejo namen. Slovenski spletni forumi pa svoje predpise imenujejo kar pravila.

² Ptah-hotep je bil vezir faraona Asosija (2450-2300 pr.n.št.). Miriam Lichtheim opozarja, da odsotnost maksim priporočenih s strani faraonovega urada zmanjšuje verjetnost, da je avtor bil vezir.

³ Do 17. stoletja je izraz **maksima** pomenil neko življenjsko vodilo ali načelo, ki v nekaj kratkih stavkih nedvoumno izraža neko pravilo ali nauk.

Besedo »Netiquette« v slovenščino prevajamo kot pravila lepega vedenja na internetu, kot internetni bonton, omrežni bonton, spletni bonton in tudi »netiketa«. Vsi zgoraj navedeni izrazi se uporabljajo tako za splošna pravila medsebojnega občevanja na spletu kot tudi za pravila delovanja v internetnih forumih, predpisanih s strani skrbnika tega spletnega mesta. Slednja bomo v empiričnem delu tudi analizirali.

3.2 Internetni bonton

V začetku 90-ih se pojem internetni bonton - Netiquette⁴ začel uporabljati. Pobudniki internetnega bontona so pozornost namenili tudi pravilom komunikacije oziroma dialoga preko interneta. Želeli so seznaniti udeležence komunikacij z računalniško etiko in ustvarjati orientacijski okvir, v katerem delujejo kot posamezniki in kot skupine, saj je z naraščajočim številom uporabnikov zahteva po regulaciji postala neobhodna. Danes tako rekoč na svetovnem spletu ni najti spletnega foruma, ki ne bi posedoval vsaj minimalistične oblike omrežnega bontona.

Tako kot v vsakodnevnem komuniciranju z ljudmi je tudi na internetu potrebno upoštevati pravila obnašanja in norme, ki predpisujejo, kaj je dovoljeno in kaj ne, če želimo, da bo komunikacija z ostalimi uporabniki potekala normalno in na spodobnem nivoju. Jasen opis in javno objavo pravil, ki opisujejo način medosebnega komuniciranja in vedenja, zagovarja tudi Dahlberg (2001, 623), ki vidi v njih izhodišče za izmenjavo kritičnih mnenj in trditev med razpravljavci v spletnih forumih.

V spletnih forumih naletimo tako na formalna kot neformalna pravila, katerih del so tudi pravila komuniciranja. Vsebina pravil bontona med forumi variira. Povečini vsebujejo splošne norme kulturnega vedenja in se navezujejo na avtorske pravice, pravno in kazensko odgovornost upravljavcev ter članov skupnosti, pa tudi pogoje za vključitev v skupnost. Kot dober primer pravil bontona, bi na tem mestu omenili Forum prihodnosti. Njihova »pravila in načela razpravljanja so oblikovana z namenom, da ob upoštevanju različnosti idej strmijo k soodgovorni, odkriti, pošteni in

⁴ Kot internetni standard RFC 1855, je bila Netiquette I. 1995 predpisana s strani Internet Engineering Task Force. Od takrat je bila večkrat popravljena in prilagojena novejšim tehnološkim dosežkom.

etični tematsko postavljeni razpravi ter preprečevanju osebnih argumentacij in napadov med uporabniki« (E-participacija.si 2006). Pravila temeljijo na načelih diskurzivne etike, saj na različne načine pozivajo udeležence k racionalnemu delovanju:

- se izogibajo žaljivemu in jeznemu pisanju, neutemeljenemu argumentiranju in nestrinjanju z drugimi uporabniki foruma za vsako ceno.
- spoštujejo pravico drugih do izražanja in upoštevajo avtonomnost njihovih prispevkov.
- se izogibajo osebnemu napadanju, osebnim konfliktom ter razpravljanju v vznemirjenem emocionalnem stanju.
- pri objavi vsebine ali politične trditve, ki je v povezavi z javno osebo ali udeležencem razprave naj uporabniki Forum prihodnosti navedejo vir trditvev.

Za zgornja pravila bi lahko rekli, da »gre za operacionalizacijo tistega, kar Habermas v svoji teoriji o diskurzivni etiki imenuje idealna govorna situacija, kjer praktična pravila diskurza zagotavljajo diskurzivno enakost, svobodo in pošteno igro« (Delakorda 2004). Vendar »za oblikovanje normativnega konteksta v spletnih skupnostih ni pomembno samo to, da člani skupnosti formalno pravilo prepoznajo in mu pripisujejo enak pomen kot drugi člani, temveč da je za vsakega člana pravilo, za katerega v forumu obstaja pomenska konvencija, intersubjektivno⁵ veljavno« (Petrič in Petrovčič 2008, 61). Zavedati se je treba, da se prisila norm odraža v spremembi interakcijskih procesov. Vodi lahko od deliberativnega razpravljanja k strateškemu iskanju informacij (Petrovčič in Petrič 2005) ter posledično v osip aktivnega članstva in upadu obiskanosti spletnega mesta.

Na drugi strani odsotnost jasnih dopustnih in nedopustnih oblik delovanja spodbuja razpravljavce k pragmatični drži. Številne slabe izkušnje so upravljavce in uporabniki različnih spletnih skupnosti namreč pripeljale do ugotovitve, da se z delno omejitvijo svobode individualnega delovanja lahko zagotovi svoboda delovanja vsem članom skupnosti. »Dokumentirani so številni primeri, ko so skupnosti razpadle zaradi deviantnega vedenja peščice njenih članov (Joinson in Dietz - Uhler 2002) ali pa so zaradi zgrajenih normativnih mehanizmov deviantne člane uspešno sankcionirale in resocializirale (npr. Birchmeier in dr. 2005)«(Petrič in Petrovčič 2008, 60).

⁵ Vsakdo lahko odčita in preveri, ali termometer res kaže 20 stopinj. Dejansko stanje je v tem primeru torej intersubjektivno preverljivo in veljavno. Nasprotno pa nikoli ne moremo vedeti, ali neka druga oseba to, kar jaz označim kot "pravilo", vidi natanko tako kot jaz.

3.3 Skrbnik bontona - administrator/moderator

Skrbniki priporočenih pravil so ponavadi administratorji in moderatorji. Predstavniki obeh skupin imajo izključno pravico in pooblastila, da regulirajo delovanje foruma. Tako skozi svoje delo dajejo bodisi celoti bodisi le delu foruma, za katerega so zadolženi, svoj osebni pečat. Prenekateri uporabnik se ne zaveda, da so svoboda in pravice posameznika vedno omejene s svobodo in pravicami drugih posameznikov. Takšni izrabljajo internet kot krinko, pod katero lahko neodkriti maltretirajo druge in prilagajajo kibernetiki prostor svojim potrebam. V primeru kršitev pravil lahko moderatorji oz administratorji ukrepajo. Operirajo z opozorili - javno ali zasebno, popravljajo sporočila ali jih celo izbrišejo. Izključitev razpravljavca iz foruma se ponavadi vrši le ob hujših kršitvah pravil. Tipičen niz forumskih pravil, ki se nanašajo na vlogo moderatorja je naslednji (Feenberg in Xin 2006):

1. Odprtje razprave. Moderator mora odpreti razpravo z opisom teme in vzpostaviti komunikacijski model. Moderator lahko občasno s svojimi komentarji poda nove iztočnice, ki razpravo spodbudijo, vendar jo ne oddaljijo od glavne teme.
2. Norme. Moderator postavi pravila in norme, ki se jih morajo udeleženci razprave držati. Moderator poseduje možnost sankcioniranja v primeru nespoštovanja pravil.
3. Postavitev agende. Moderator v forumu vzpostavlja red in postavlja smernice.
4. Reference. Moderator v forumu opozori na vire, ki se tičejo razprave v forumu; na primer na takšne v tiskani obliki ali pa poda povezave do dokumentov na spletu.
5. Spoštovanje. Moderator poskrbi, da se v forumu člani počutijo dobrodošli in spoštovani, ter pozdravi vsakega novega razpravljavca. Naloga moderatorja je, da razreši nesporazume (nejasnosti) vezane na kontekst razprave.
6. Spodbujanje. Moderatorji spodbujajo udeležence razprave h komentiranju. Moderator lahko svojo spodbudo predstavi tudi v obliki prošnje, javno podane v forumu, ali pa v obliki zasebnega sporočila.

Dosledno in natančno upoštevanje pravil s strani administratorjev in moderatorjev, naj bi omogočalo in spodbujalo samo-moderiranje. Smiselno strukturiranje in razvrščanje vsebin, tem in z ustrezno regulacijo bi se nedvomno zmanjšala verjetnost zlorab in prekinitvev dialoga. »Kontinuiran dialog med razpravljavci je namreč predpogoj za razvoj tehtne in preišljene argumentacije« (Dahlberg v Petrovčič 2005, 25).

3.4 Bonton in anonimnost

Petrič in Petrovčič (2008, 51) v svojem članku Strukturni in upravljavski dejavniki družbene kohezije, zaupanja in participacije v spletnih skupnostih, opozorita, da so začetne obravnave anonimnosti navezovale na odsotnost kakršnihkoli povezav delovanja posameznika na internetu z njegovo osebno ali družbeno identiteto in izhajale iz izključujoče se delitve med fizičnim in kibernetskim prostorom. Sodobnejše razprave ta pojem razumejo kot »odsotnost istovetnosti posameznika po znakih, ki ga sicer identificirajo v fizičnem prostoru (ime in priimek, spol, starost, rasa, etnija ipd.)« (Marx v Petrič in Petrovčič 2008, 51).

Anonimnosti so v računalniško posredovanih razpravljalnih forumih sprva pripisovali pozitivne učinke. Kasneje so ravno anonimnosti pripisali krivdo zaradi »neprijetnih pojavov, ki so se samodejno razvili v teh forumih – retorične diskreditacije sogovornikov, zaničevanje, zmerjanje in neotesanost pri sporazumevanju z drugimi uporabniki« (Oblak 2002, 161). Je anonimnost torej le krinka tistim, ki želijo kršiti pravila in žalijo druge? Vsekakor ne. Zaradi anonimnosti sodelovanja v debatnih forumih se vanje vključujejo tudi marginalizirani posamezniki in skupine, ki v forumih drugače ne bi delovali. Nekateri si le na takšen način upajo spregovoriti o svojih specifičnih problematikah in pri večinski populaciji demistificirajo in destigmatizirajo tuje, nepoznane (Trček in Lenarčič 2003, 105). Biološke, socialne in prostorske meje so na ta način odpravljene. Vsak lahko komunicira s komerkoli želi. Internetna debata na ta način temelji na svobodni odločitvi posameznikov (Poster v Fuchs 2003, 28).

Kljub temu, da se večina avtorjev na polju interneta kot celote zavzema za anonimnost, vendar nekateri, tako kot Škerlep (v Čepin Čander 2006), menijo, da je »spletna komunikacija, ki poteka prek spletnih strani medijev, javna komunikacija, zato bi morali ljudje v njej nastopati z imenom in priimkom«. Z vzpostavitvijo pravil identifikacije na internetnih forumih bi lahko sicer pripisali argumente določenim osebam. Vendar ključno vlogo v deliberativni komunikaciji igra argument in ne oseba, ki ga izreče. Moč argumenta se zmanjšuje, če izpostavimo osebo in njen status. Iz tega vidika ni nujno, da bi se deliberativna debata odvijala zgolj med identificiranimi osebami, kajti tudi če ne vemo, čigavi so argumenti, so le-ti lahko dobri (Wilhelm v Fuchs 2003, 28).

4 Raziskovalni okvir

V uvodu smo zapisali, da želimo analizirati prisotnost pravil bontona v medijskih spletnih forumih v dveh družbeno-kulturnih kontekstih – Nemčiji in Sloveniji. Za boljše razumevanje tako vsebine internega bontona kot tudi načina komuniciranja v obeh kulturnih krogih, si bomo pomagali najprej s kratkim pogledom v zgodovino bontona obeh držav. Človek se rodi v določeno strukturirano življenjsko okolje. Socializacija posameznika tako poteka preko oseb, s katerimi je obdan celo svoje življenje. Iz interpretacije delovanja drugih ljudi spoznamo pomene objektov okolja in si tolmačimo delovanje naših interakcijskih partnerjev do nas samih (Vreg 1997, 79).

4.1 Bonton v Nemčiji in Sloveniji

Nemčija je v času razsvetljenstva dobila kodeks ravnanja, ki se imenuje Knigge. Temelji na knjigi, ki jo je napisal Adolph Freiherr Knigge v poznem 18. stoletju z naslovom *Über den Umgang mit Menschen* (o medčloveških odnosih). Ta kodeks ravnanja je danes v Nemčiji še vedno zelo spoštovan, vendar na žalost izmaličen in odmaknjen od prvotnega teksta. Kasnejši ponatisi so namreč zanemarili socialne interakcije, ki so predstavljale srž originalnega teksta in dale poudarek novim, postopoma dodanim pravilom: kodeks oblačenja, bonton za mizo, itd. Knigge je namreč želel s svojimi nasveti pripomoči k vljudnem in obzirnem občevanju med ljudmi.

Slovenci smo šele v drugi polovici devetnajstega stoletja dobili svoj prvi bonton z naslovom »Olikani Slovenec«. Zasluga zanj gre duhovniku Ivanu Veselu. Izdala ga je Matica Slovenska v Ljubljani leta 1868. Vesel jo je priredil za slovenske primere po dveh nemških predlogah. Vzornik mu je bil zgoraj omenjeni nemški pisatelj Knigge in profesor filozofije Wenzel, ki sta ob koncu 18. stoletja izdala za slovenski bonton ključna priročnika. Vesel je v tem priročniku opisal, kako naj se vedemo do Boga, do samega sebe, do drugih ljudi in celo do živali. Ob tem Vesel ni pozabil poudariti, da je vse to le zunanja lupina in da vse izhaja iz poštene in dobre notranjosti vsakega posameznika (Paladin 2008). Vendar prvi bonton na slovenskem ni imel učinka kot kodeks ravnanja Knigge v Nemčiji. Pri nas je ta bonton tudi danes malo poznan.

4.2 Kulturne diference

Kultura nosi v sebi različne pomene in konotacije. Zato v teoretski literaturi ne najdemo univerzalne definicije pojma kulture, kar pa v družboslovju ni posebnost. Definicijo kulture je pred mnogimi leti podal antropolog Sir Edward Burnett Tylor (1832-1917) in še danes velja za eno od temeljnih: »Kultura je kompleksna celota, ki vsebuje znanje, vero, umetnost, moralo, zakone, običaje in katerekoli druge sposobnosti in navade, ki jih človek pridobi kot član družbe« (Čopič in Tomc 1998: 16). Na ta način je opredelil kulturo kot način življenja. Po tej definiciji kulturi ne moremo uiti, saj je prisotna v vseh vidikih našega življenja. Vendar se kulture ne da izmeriti, saj je oblika žive izkušnje. »Kulture so dinamične, nastajajo in izginjajo, se delijo in zlivajo druga v drugo« (Vreg, 1997, 92).

Vseeno poskušamo kulture kategorizirati. Slovenijo in Nemčijo tako štejemo med države z zahodno kulturo, ki ju predstavljata severnoameriška in evropska različica. Vendar se v Evropi italijanska kultura razlikuje od nemške, francoska od angleške, španska od slovenske. In verjetno na tleh Evrope ne bomo doživeli procesa kulturne integracije kot stapljanja v evropski narod, ampak da se bodo meje vitalnih nacionalnih skupnosti ohranjale (Čopič in Tomc 1998: 256). Kulturne razlike lahko ovirajo proces razumevanja drugih kultur. Takšno oviro predstavlja tudi jezik, za katerega Musek (1994) pravi, da ni le sredstvo sporazumevanja, pač pa tudi pomemben dejavnik osebne in etnične identifikacije. Osvajanje jezika je tudi oblikovanje vrednostnega in intelektualnega sveta, ki človeka določa kot pripadnika k nekemu narodu oz kulturnemu krogu.

Vendar jezikovne ovire in nesporazumi nastanejo tako med govorcem in poslušalcem znotraj iste kulture kot tudi pri interkulturni komunikaciji. Pri slednji se poskuša razlike pojasniti s pojmom konteksta. Če povzamemo po Vregu (1997, 93), »pripadniki kultur visoke kontekstualnosti menijo, da so sporočila in medosebni odnosi v zvezi s kontekstom okolja, v katerem se dogajajo. Nasprotno pa pripadniki kultur nizke kontekstualnosti presojujejo, da so sporočila in odnosi v zvezi s pomeni, ki jih imajo besede«.

Hall (v Vreg 1997, 93) je tako nemško kulturo uvrstil med pripadnike nizke kontekstualnosti. Nemcem so pri komuniciranju pomembna »dejstva, dejstva in samo dejstva«, bodisi dobra, bodisi slaba. Na podlagi dejstev podajo verodostojno projekcijo prihodnosti, ki jo podkrepijo z grafikoni. V poslovnem svetu takoj preidejo k problemu in dogovoru brez ovinkarjenja. Za etični diskurz po Habermasu vsekakor dobre predpostavke. Za slovensko kulturo je značilno, da se od osamosvojitve leta 1991 dalje nahaja v procesu spreminjanja. Analiz v povezavi s kontekstualnostjo ni. Vseeno bi lahko rekli, da natančno izražanje misli v slovenski kulturi še ne prevladuje.

Razlike kultur se kažejo tudi v njihovem odnosu do zakonov in pravil. Da bi lahko ocenili naklonjenost nemške in slovenske kulture do njih, si bomo pomagali z indeksom preprečevanja negotovosti (Uncertainty Avoidance Index). Hofstede⁶ (2001, 411) je s to razsežnostjo želel meriti odnos članov posamezne kulture do negotovosti, povezane s prihodnostjo. Za kulture z visokim UAI indeksom, ki se hočejo izogniti negotovosti, so značilni številni zakoni, pravila in varnostni ukrepi (formalizacija). Kulture, ki sprejemajo negotovost, so strpne in imajo manj pravil in tako izkazujejo nizko vrednost indeksa.

Slovenija pri indeksu preprečevanja negotovosti izkazuje nizko vrednost, sta ugotovila Živko in Zver (2004, 70-71), ko sta primerjala slovenske kulturne orientacije z ostalimi v Evropi. Delež tistih, ki so se strinjali s tem, da se je treba držati vseh pravil v službi, četudi brez prepričanosti, da so pravilna, je bil v Sloveniji eden najnižjih (18,7). Pri Nemcih je bil skoraj dvakrat višji (36,3). Avtorja menita, da se fenomen »liberalnosti« dojemanja pravil pri nas (nizko vrednost), da najverjetneje razložiti s pojavom anomalije, ki pomeni splošno zanemarjanje moralnih in legalnih norm, ki se pojavi zlasti v obdobjih intenzivnejšega spreminjanja ustaljenih obrazcev vrednot⁷.« Na podlagi teh rezultatov lahko pričakujemo, da bodo udeleženci v nemških forumih bolj spoštovali zapisana pravila kot v slovenskih.

⁶ Hofstede se je pri raziskovanju kulture usmeril na vrednote, ki so povezane z delom – na podlagi petih razsežnosti vrednot je poskusil razložiti razlike med kulturami

⁷ Avtorja vidita razlog v preveč (prisilnih) pravilih v komunističnih državah - norme se niso ujemale z vrednostnimi orientacijami večine ljudi. Tako sedaj ljudje sledijo notranjim in ne zunanjim usmeritvam.

5 Analiza

5.1 Opis postopka analize

Za naš empirični del smo izbrali tiste spletne forume medijskih hiš, ki ponujajo prostor za razpravljanje tudi o političnih temah. Omejili smo se na analizo štirih forumov, in sicer dveh iz Slovenije, dveh iz Nemčije. Izbor medijskih spletnih forumov v Sloveniji ni bil težaven, saj smo imeli od večjih časopisnih hiš na razpolago le Finance in Delo⁸. V Nemčiji smo iskali forume, ki bi omogočili enakopravno primerjavo z našimi. Odločili smo se za SPIEGEL Online in FOCUS Online.

Spletni medijski forumi so zaradi številčne obiskanosti in stalne odprtosti posebno občutljivi na nespoštovanje pravil komuniciranja in njihovo uveljavljanje. Vendar pa razpravljavci lahko upoštevajo le vidna, dobro artikulirana pravila in spoštujejo moderatorje le, če se ti spoštljivo obnašajo do njih in so ostalim zgled pri podajanju komentarjev in opozoril.

V nadaljevanju bomo predstavili in ovrednotili vsebino pravil bontona izbranih forumov. Ker ne obstaja izdelan katalog kriterijev, po katerih bi lahko določili, ali pravila vsebujejo vse elemente, ki jih forum mora posedovati za uspešno delovanje in racionalno komunikacijo v njej, smo na podlagi teorije izdelali lastne kriterije za primerjavo bontonov specifičnih forumov med seboj. Kriteriji so sledeči:

- Pravila vidna pred prijavo
- Pravila govorijo o spoštovanju do drugih
- Pravila spodbujajo k argumentirani razpravi
- Pravila opozorijo na nezaželeno izrazoslovje: obsceni, sovražni govor...
- Nezaželeno izrazoslovje pravila omenjeno v povezavi z izbrisom
- Moderiranje se izvaja v vseh forumih
- Predstavljen način moderiranja
- Napotitev na moderatorja v primeru zaznave kršenja pravil

Najprej bomo pisno izpostavili značilnosti internetnih pravil izbranih spletnih forumov in rezultate sledeč kriterijem predstavili v obliki tabele. Prvotno bi morala analizi

⁸ Medijska hiša Delo je forum prekratim ukinila, tako kot sta to pred njim naredila Dnevnik in Večer

internetnih pravil posameznih forumov slediti primerjava vsebin sporočil, ki kršijo priporočena pravila obnašanja v njih. Vendar se je po temeljitem prebiranju sporočil s politično vsebino (v letu 2008 do maja 2009) - tako v slovenskih kot v nemških forumih - izkazalo, da primerjava ni smotrna, saj je bilo skoraj nemogoče najti neprimerno izrazoslovje v nemških forumov, poleg tega pa je bila velika večina postov podkrepjena z argumenti. Odločili smo se, da nacionalne razlike raje predstavimo z izstopajočimi elementi. Tako bomo s primerom razprave o pravilih komuniciranja približali specifikom komuniciranja na slovenskih forumih in lažje razumeli primere političnih razprav pri nas. Vloga moderatorja/administratorja bo razkrila, kje se skrivajo pomanjkljivosti forumskega moderiranja in pojasnila primere razprav na nemških spletnih forumih.

5.2 Predstavitev izbranih forumov

Na kratko bomo predstavili izbrane štiri spletne forume in njihove medijske hiše. Najprej povejmo nekaj o izbranih nemških časopisih. Če si dovolimo politično opredelitev, potem lahko za FOCUS rečemo, da stoji bolj desnosredinsko, SPIEGEL pa levosredinsko, čeprav oba medija menita, da poročata nevtralnno. Po mnenju mnogih FOCUS dostikrat poroča enostransko, vendar enostavno in so tako članki lahko berljivi. SPIEGEL se še delno trudi, da članki vsebujejo raziskane informacije (to ne velja vedno za SPIEGEL Online).

Slovenska medija je težje opisati. Finance uvrščajo mnogi med nevtralne, drugi bolj k desnemu medijem, tretji pa komentirajo, da Finance niso naklonjene desnosredinskim strankam, temveč zgolj zagovorniki liberalizma in s tem minimalistične države. Delu mnogi očitajo, da spreminja politično usmerjenost glede na barvo lastnika oziroma z lastnikovim odnosom do vlade. Časopis so po letu 2000 uvrščali tako med desnosredinske kot levosredinske medije.

Vsi omenjeni mediji nudijo na svojih spletnih straneh možnost komuniciranja o različnih temah. Udeleženci si lahko na ta način izberejo temo, ki jih najbolj zanima in ustreza njihovim interesom. Iz tega razloga spletne medijske forume obiskuje večje število ljudi. Načeloma so le-ti zvesti svojim spletnim stranem, saj se politika medijskih hiš večinoma ujema z njihovo lastno.

Da medijske hiše na spletni strani ponujajo raznolike teme in možnost komuniciranja o političnih temah, je prikazano v tabeli 5.1. Kljub sorodnostim temam pa je politika edina tema, ki je skupna vsem štirih medijskim spletnim forumom.

Tabela 5.1: Pregled sorodnih tem v izbranih štirih spletnih forumih: FOCUS Online, SPIEGEL Online, Delo.si, Finance.si

	FOCUS ONLINE	SPIEGEL ONLINE	DELO	FINANCE
Politika	✓	✓	✓	✓
Gospodarstvo		✓	✓	✓
Kultura	✓	✓	✓	
Šport	✓	✓	✓	
Znanje, izobraževanje	✓	✓	✓	
Finance	✓			✓
Znanost		✓	✓	
Služba, delo	✓		✓	
Nepremičnine	✓			✓
Mediji		✓	✓	
IT	✓			✓
Prostor za satiro		✓		✓
Družba (okolje in prostor)		✓	✓	

5.3 Forumi in njihovi bontoni

Predvideli smo, da internetni bonton vpliva na kakovost komuniciranja tako, da spreminja delež racionalne komunikacije v forumih. S tem, ko regulira, lahko zmanjšuje pojav agresivnega - sovražnega govora in povečuje delež racionalne komunikacije. Pa so pravila lepega vedenja opisana tako, da udeležence pozitivno spodbujajo k racionalni komunikaciji?

Poglejmo si pravila internetnega komuniciranja izbranih forumov. Najprej bomo predstavili »Netiquette«, ki jo morajo spoštovati razpravljavci v forumih FOCUS Online (glej priloga A). Ta pravila so med vsemi izbranimi najbolj obširno in natančno predstavljena in vsebujejo kar petnajst členov. V njih zainteresirani razpravljavci izvedo vse o občevanju, strpnosti in spoštovanju do drugih udeležencev, ki se od njih pričakuje v forumu, tikanju in vikanju, anonimnosti, kakor tudi vse o oblikovanju samega besedila. FOCUS Online pod členom občevanja udeležencem njihovih

forumov priporoča, da se obnašajo in komunicirajo tako, kot bi to storili v družinskem krogu oz. krogu svojih znancev.

Bitte lesen Sie vor der Forennutzung die Netiquette.

Zamislite si, da se pogovarjate v krogu prijateljev in sorodnikov. Ste prijazni, družabni, spoštujete mnenja drugih in pazite na dostojanstvo vsakega posameznika. Takšno vedenje se lahko pričakuje tudi od udeležencev tega foruma in bi moralo veljati tudi za vas kot kodeks ravnanja (FOCUS Online 2009a).

Zgornje povedi bi lahko zadostovale kot bonton občevanja, ugotovijo sami, vendar je ljudi potrebno na pravila vedno znova spomniti. Zato uporabnike raje opozorijo na možnost situacij, ki vodijo v neodobravanje prispevkov in s tem pogojeno do trenj.

Seveda obstajajo občutljive, mejne teme na forumih – zlasti na področju političnih forumov obstaja veliko mnenj, zaradi katerih lahko podvomite o inteligenci drugih in pri vas naletijo le na nerazumevanje. Med prispevki najdemo take z noto osebnega napada, ki izzivajo in takšne, ki se lahko razumejo precej drugače kot so bili mišljeni. Zato je včasih težko dosledno upoštevati omenjena pravila in se ne spustiti na raven napisanega (FOCUS Online 2009a).

V takšnih primerih jim svetujejo, da ohranijo mirne živce in se ne spustijo na nivo napisanega. Ravno tako naprošajo udeležence, da ne pozabijo na dejstvo, da so tudi besede »neumen, aroganten in nesposoben« žaljive (in tako nezaželene), če se nanašajo na soudeleženca razgovora. Poudarjeno je, da naj razpravljavci kritizirajo le prispevek in ne pisca. Naprošajo člane foruma, da v primeru kršenja pravil, obvestijo moderatorja ali administratorja, ki bo pomagal pri razrešitvi problema.

Omenili smo, da pravila razpravljanja FOCUS Online vsebujejo še člen o strpnosti in spoštljivosti, v katerem piše, da se od diskutantov pričakuje toleranca do drugih, in sicer ne glede na nacionalnost, leta, jezik, itd. Tu je zapisano, da vsak, uporabnik lahko svoje mnenje prosto izraža toliko časa, dokler spoštuje svobodo drugih. V primeru diskriminacij, nacistične propagande ali v primeru zanikanja Holokavsta s strani administratorjev tega foruma sledi opozorilo oz. takojšnje zaprtje uporabniškega profila. V primeru kršitve si medijska hiša pridržuje pravico pravnega ukrepanja.

V teh pravilih celo pomembnost naslova teme ni izpuščena. Sodelujočim ponudijo sledečo rešitev: »Opišite v nekaj besedah bistvo svojega prispevka, da boste lahko dosegli ciljno občinstvo in dobili smiselne odgovore.« Prostor so namenili tudi ironiji in sarkazmu, ki ga vsak bralec kot takšnih ne prepozna takoj. Za nadomestitev manjkajoče gestike v prispevkih, ki bi tako mišljen humor lahko podprla, predlagajo uporabo emotikonov (Smilies). Presenetljiva je tudi možnost objave anket, saj jo le-ta dovoljena vsem registriranim uporabnikom. Netiketo zaključijo s pravili moderiranja in administracije. Vsi forumi so moderirani, naloge moderatorjev pa ustrezajo v literaturi priporočenim normam.

SPIEGEL Online (glej prilogo B) za razliko od FOCUS Online zahtevo po odprtem, prijateljskem in spoštljivem komuniciranju, ki naj taka ostane tudi v primeru spora, skrči v dva stavka.

Forum je del SPIEGEL ONLINE. Želimo, da tu vlada ozračje, ki omogoča odprto, prijazno in spoštljivo razpravo. Prosim, poskrbite, da razprave ohranijo pošten in objektivni način razpravljanja, tudi v primeru, ko pride do spora (SPIEGEL Online 2009).

Poudarek leži v opozorilu, da se naj razpravljavci držijo teme, o kateri teče beseda. Kratko je tudi opozorilo o nesprejemljivih vsebinah prispevkov ter o zamudi objavljanja le teh:

Upoštevajte tudi, da se morajo prispevki vedno tesno navezovati na temo razprave. V interesu vseh je nujno, da se izognete kopičenju off-topic vsebin znotraj sklopa. Prispevki udeležencev so predmet moderiranja, zato lahko pride do zamude pri objavi. Poleg tega vas prosimo, da se odpoveste prilaganju slik, saj so pogosto krive za časovno nepotrebno dolgo nalaganje. Forum naj bo medij za verbalno konfrontacijo. Poleg tega namesto dolgih kopij virov, zadostuje povezava do njih (SPIEGEL Online 2009).

Nič več besed niso namenili načinu moderiranja. Uporabnika pa vendarle obvestijo, da ne bo prejel sporočila s strani moderatorja, če njegov prispevek ne bo objavljen (SPIEGEL Online 2009):

Vsaka uporaba foruma v komercialne namene ni dovoljena. Uredništvo si pridržuje pravico do brisanja oz. da ne objavi prispevkov z oglaševalno, kaznivo, žaljivo ali kako drugače nesprejemljivo vsebino. To velja tudi za prispevke, ki se ne navezujejo na temo razprave. V primeru, da se prispevek ne objavi, vas o tem, zaradi prevelikega števila dnevno prijetih prispevkov, ne obvestimo.

Če naletite na prispevke, katerih vsebina pri vas poraja dvom, se obrnite na moderatorja foruma ("sysop").

Pravila zaključijo z avtorskimi pravicami. SPIEGEL Online pravila so v primerjavi s FOCUS Online kratka in jedrnata.

Oglejmo si še pravila foruma Finance.si (glej prilogo C), ki takoj na začetku povedo, da je uporaba forumov možnost, ne pa pravica. Ne pozabijo tudi zapisati, da ne odgovarjajo niti za posledice uporabe niti nezmožnosti uporabe forumov.

Uporaba **Forumov** Financ ni pravica, temveč možnost, ki jo daje na voljo **poslovni dnevnik Finance** (Finance) na svojo pobudo in na svoje stroške. Ta možnost se lahko ponudi ali odvzame kadarkoli in komurkoli. Finance ne odgovarjajo za posledice uporabe Forumov ali posledice nezmožnosti uporabe Forumov (Finance.si 2009a).

Tudi odgovornost za vsebino, naslove in priloge sporočil v njihovih forumih nosijo avtorji sami. Finance pa si pridržuje pravico izbrisa sporočil in spreminjanja naslovov sporočil. Izbris je posebej verjeten, **vendar ne nujen**, v primerih, ko je sporočilo pravno problematično, žaljivo ali oglasno. Da moderiranje ne poteka v vseh forumih Financ, lahko razberemo iz načina objavljanja sporočil. In sicer se sporočila uporabnikov lahko v posamezni forum uvrščajo (Finance.si 2009a):

- neposredno, takoj po vnosu;
- po presoji skrbnika sistema, skupine ali foruma;
- sploh ne (izbrani forum je dostopen le za branje).

Zakaj delno moderiranje? Forumi se v Financah delijo na mnenjske in tematske. Finance v mnenjskih forumov želi ponuditi prostor najširši javnosti za predstavitev različnih mnenj. Tematski forumi so namenjeni piscem, ki imajo praktično znanje z

izbranega področja. »Posegi skrbnika - brisanje, zavračanje, premikanje, reguliranje dostopa - se praviloma uporabljajo v tematskih forumih, v mnenjskih pa praviloma ne« je zapisano v pravilih. Med mnenjske forume spada tudi forum Politika, zato je takšna delitev moderiranja vprašljive narave.

Presenetljivo je dejstvo, da zgolj forum »Borza & skladi«, ki se uvršča med tematske forume, posedujejo dodatna pravila ravnanja. Le-ta vsebujejo tekst, ki bi ga, načeloma morala vsebovati njihova osnovna pravila. Ravno v tem delu teksta je skrita informacija, ki udeležence razprav opomni na pomembnost dejstev, ki naj jih komunikator podpre z razlago in viri. Največ povedo prvi trije člani (Finance.si 2009d):

1. Kot uporabnik foruma ste gost v tuji hiši. Administratorji so vaši gostitelji. V svoji hiši postavljajo svoja pravila. Upoštevajte njihova navodila. Kljub razširjenemu prepričanju forum ni pljuvalnik in ni izdivjalnica. Goste, ki razgrajajo, odnesemo ven.
2. Pred pisanjem premislite, kdaj vi in drugi govorite o dejstvih in kdaj o mnenjih. Če nekaj navajate kot dejstvo, bodite pripravljeni na to, da ga znate tudi podkrepiti z razlago in (najraje javno dostopnimi) viri.
3. Tisto, kar ste imeli v glavi, je znano samo vam - vsi ostali preberejo le tisto, kar ste napisali. Potrudite se jasno izraziti misli, da bo med tema dvema vsebinama čim manj razlike. Če se le da, se skušajte kolikor toliko držati normalne slovnice, da bo vaš prispevek lažje razumljiv.

Tekst osnovnih pravil v Financah je skop in vsebuje več ali manj opis tehničnih postopkov in način moderiranja, ne pa priporočil za komuniciranje v njihovih forumih. Na koncu bomo prikazali še pravila Dela, s katerimi se pri tem slovenskem časopisnem forumu soočimo šele, ko se želimo registrirati (glej prilogo C). Pri drugih forumih so pravila komuniciranja in obnašanja objavljena na vidnem mestu, čeprav pod različnimi imeni – naj si bo to pravila, internetni bonton ali netiquette.

Tudi v Delu so ta pravila napisana kratko in jedrnato in ne opozarjajo na argumentacijo kot nujni del komunikacije – vendar opozarjajo na rabo sovražnega govora in nespodobno uporabo vulgarnih besed. Od vseh štirih netiket so pravila za delovanje v spletnih forumih Dela najkrajša in napisana le v dveh odstavkih, zato jih bomo tukaj prikazali v celoti.

Administratorji in moderatorji tega foruma bodo takoj, ko bo mogoče odstranili ali spremenili vse neprimerne objave. Vendar obstaja možnost, da kakšna objava ostane nepregledana. Vse objave na forumu so osebna mnenja in pogledi članov, zato administratorji in moderatorji NE odgovarjajo za škodo, ki bi nastala zaradi neprimernih objav uporabnikov (članov) foruma.

Vsak registriran član se zaveže, da ne bo objavljajal vulgarnih, rasističnih, sovražnih ali podobnih sporočil, ki niso značilne za civiliziranega človeka. Zaradi takih sporočil boste takoj odstranjeni iz seznama članov (vaše uporabniško ime bo blokirano). Strinjate se, da lahko administratorji in moderatorji uredijo, zbrišejo, premaknejo ali zaprejo temo, katerih vsebina vsebuje zgoraj navedene negativne lastnosti sporočila. Kot uporabnik se strinjate, da bodo vsi vpisani podatki shranjeni v bazo podatkov. Informacij ne bomo posredovali tretjim osebam (Delo.si 2008a).

Ugotovljeno lahko strnemo v Tabelo 5.2 glede na kriterije, za katere menimo, da prispevajo k spoštljivemu, racionalnemu komuniciranju in dobremu delovanju forumov.

Tabela 5.2: Pregled vsebine forumskih pravil glede na kriterije

	FOCUS ONLINE	SPIEGEL ONLINE	FINANCE	DELO
Pravila / Netiketa vidna pred prijavo	DA	DA	DA	Ob prijavi
Pravila govorijo o spoštovanju do drugih	DA	DA	NE	NE
Pravila spodbujajo k argumentirani razpravi	NE	NE	NE *	NE
Pravila opozorijo na nezaželeno izrazoslovje: obsceni, sovražni govor...	DA	NE	NE	NE
Nezaželeno izrazoslovje pravila omenjajo v povezavi z izbrisom	DA	DA	DA	DA
Moderiranje se izvaja v vseh forumih	DA	DA	NE	NE
Predstavljen način moderiranja	DA	DA	DA	DA
Napotitev na moderatorja v primeru zaznave kršenja pravil	DA	DA	NE	NE

* osnovna pravila Financ ne spodbujajo k argumentirani razpravi. Le pravila, ki so namenjena tematskemu forumu Borza & Skladi spodbujajo k razlagi.

Iz pregleda opisanih pravil izbranih forumov časopisnih hiš lahko sklenemo, da najdemo najbolj natančna pravila bontona v forumu FOCUS Online. Ta pravila so tudi najdaljša. Vsebujejo kar 1369 besed v primerjavi z Delom, ki je pravilom namenil le skopih 126 besed. Tabela 5.1 v našem primeru potrjuje, da tokrat dolžina pravil izkazuje tudi kvaliteto. Vendar FOCUS Online pravila ne vsebujejo teksta, ki bi udeležence opozoril na elemente argumentirane razprave. Te spodbude ne vsebuje noben od analiziranih bontonov. Le za dodatna pravila Financ, ki veljajo zgolj v tematskem forumu Borza & skladi, bi lahko rekli, da zapisano udeležence usmerja v argumentirano razpravo. Vendar pa le-ta ne veljajo za mnenjske forume (Politika) – zato osnovna pravila Financ lahko ocenimo kot pomanjkljiva. Tudi pravila SPIEGEL Online, tako kot Finance in Delo ne opozarjajo na sovražni govor direktno, temveč zgolj v povezavi s sankcijami, se pravi z izbrisom. Ravno tako je opazno dejstvo, da moderiranje v vseh forumih zagotavljajo le nemške medijske hiše, v slovenskih pa le delno.

5.4 Forum Delo.si – razprava o kulturi razpravljanja

Čeprav forum na spletnem mestu Delo.si nima vidno objavljenih pravil komuniciranja (ali ravno zaradi tega), se je v Forumu o forumu odvila razprava o »kulturi pogovarjanja na forumu«. Avtor coop je opozoril, da je kultura dialoga v forumu več kot vprašljiva, da v razpravah manjkajo argumenti in se ljudje ne osredotočajo na temo samo, temveč bolj na medsebojno zbadanje.

Avtor
coop

Objavljeno: 22.01.2008, 21:43
Zadeva objave: **Kultura pogovarjanja na forumu**

Kar nekaj časa prebiram in kaj tudi napišem na tem forumu, zadnje čase postaja ta forum ne berljiv. Večina tem se sprevrže v eno samo, argumentov ali vsaj kaj približno temu ni več zaslediti. Tudi mnenj ne le diskvalifikacije, obtoževanje in pljuvanje.

Kultura dialoga je na psu če ne kar v jarku. Vsak forum je lahko zabaven, zanimiv ali celo neprijeten, vendar tako uniformirano neberljiv kot je zadnje čase ta je težko biti.

Ali se vam ne zdi, da tisti, ki pokukajo kaj na te strani, nimajo kaj brati?

Se vam ne zdi, da npr. mlajši bralec nima o čem razpravljati (Delo.si 2008b)?

Isti avtor (glej priloga E) je kasneje svoja opažanja podkrepil s posti ostalih avtorjev z vprašljivim izrazoslovjem in izzval moderatorja foruma:

»Teden Ubrisanih«

»Tipkovnico pa prideš ti petkrat na dan polizat – senilni starček«

»kjer se pamži medsebojno hvalijo koliko bab so že podrli, pa...«

»o tvojem modnem wanna be levem kokodakanju...«

»koliko ulic, trgov v Sloveniji še danes nosi imena po komunističnih prasicaх zločinske sorte...«

»..no, ker si pač nizkotni smrdljivi in etični govnarček, ki mi podtika take, ki jih nisem zapisal nikjer in nikoli ali zagovarjal...torej navadna smrdljiva moralna in etična gnida.....«

»..smrdljivi govnar in moralna gnida Pepe, mi pravi, da lažem...«

»s takim bebavim pokvarjenim in nepoznavalskim smrdljivcem ni možno razumno razpravljati ...«

Oprostite, ima ta forum še vedno moderatorja? 🙄🙄

Le-ta je očitke opravičeval z razliko v pragu tolerance in svoje misli zapisal v negalantni slovenščini.

Avtor Site Admin	Objavljeno: 26.02.2008, 20:18 Zadeva objave: Kultura pogovarjanja na forumu
----------------------------	---

Ne misli, da mene ne moti. Imava pa malce različen prag tolerance napisanega. Zaradi nekaterega od naštetega sem že reagiral. In zaradi občasnih zamud prosim za razumevanje – ne hodim naokoli z wirelessom všrafanim v glavo in vseskozi čekiram tale prepucavanja in zmerjanja na forumu (Delo.si 2008b).

Sledil je odgovor:

Avtor coop	Objavljeno: 27.02.2008, 12:52 Zadeva objave: Kultura pogovarjanja na forumu
----------------------	---

Mogoče pa ne gre za prag tolerance temveč za kulturo javnega izražanja, če se ne motim je forum javen (Delo.si 2008b).

Namesto, da bi dialog potekal naprej o kulturi komunikacije, je razprava zašla v drugo smer. In sicer z vprašanjem kdo prednjači pri neprimernem izražanju - levo ali desno politično usmerjeni. Ta delitev je pri razhajanju mnenj v slovenskih forumih specifična.

Avtor
lahki

Objavljeno: 28.02.2008, 14:31
Zadeva objave: **Kultura pogovarjanja na forumu**

Kako šele mene moti, ampak, svoboda izražanja, je pač svoboda izražanja, žal prednjačijo, se ne čudim, levo usmerjeni (Delo.si 2008b).

Kar preseneča je, da tudi moderator podpre to smer razpravljanja s svojim komentarjem in poleg tega zapiše imena aktivnih piscev, za katere domneva, da imajo bolj levičarsko logiko. Primernejše bi bilo opozorilo naj razpravljavci ostanejo pri temi.

Avtor
Site Admin

Objavljeno: 28.02.2008, 16:15
Zadeva objave: **Kultura pogovarjanja na forumu**

????????????????

Poglej prosim izrazoslovje v komentarjih pod članki Delo.si. Najbolj sončne primerke sedaj izbrišejo zagotovem pa ti lahko, da prednjačijo desno usmerjeni komentatorji. Razmerje se giblje nekje 75:25 odstotkov v prid desno usmerjenim. Ne vem zakaj, ampak ljudski komentatorji z desničarsko usmerjenim političnim nazorjem se nekako čutijo poklicane, da se vtaknejo v čisto vsak drek. Vsemu, kar jim ni všeč nalepijo enako etiketo in za vse imajo rešitev. So veliko bolj angažirani in aktivni ter uporabljajo precej bolj agresivno dikcijo. Krasi jih tudi izrazito pomanjkanje argumentacije. (Tu govorim na splošno, ne velja za ta forum, izhajam predvsem iz komentarjev)

Meniš, da je na tem forumu razmerje drugače? Izrazito levičarsko logiko imata od aktivnih piscev zgolj pepe in Kajtimar. In kje je tu večina, ki bo upravičila tvoje čudenje, lahki (Delo.si 2008b)?

Na izjavo o svobodi izražanja se naveže »coop« in ustrezno opozorili na njene meje, ki sežejo le do svobode drugega posameznika. Opozorilo bi bila naloga moderatorja.

Avtor
coop

Objavljeno: 29.02.2008, 6:17
Zadeva objave: **Kultura pogovarjanja na forumu**

»svoboda izražanja, je pač svoboda izražanja,...« Svoboda izražanja ne pomeni kakšne posebne totalne svobode uporabe besed, ki so žaljive za skupine ali posameznike. Svoboda se začne pri vsakem posamezniku in seže le do svobode drugega posameznika. Če seveda poenostavim (Delo.si 2008b).

5.5 Forum Finance.si – vprašljivo izrazoslovje

Kako so moderirani forumi Financ in kakšen način pisanja je v njih toleriran, lahko predstavimo s spodnjimi posti (Finance.si 2009b). Le-ti predstavljajo vsakdanji stil komuniciranja. V njih naletimo tako na žaljive besede, vulgarizem, neargumentirane izjave in delitev na leve in desne. V forumu Finance.si na takšne poste ne reagirajo.

Objavljeno: 28. in 29.03.2009
Zadeva objave: **Ljubljani se obeta Titova cesta**

leonx [11:19 28.3.2009]

Sramota , da po diktatorju in morilcu imenujemo ceste in trge.
Zadeva spominja na nacikomunizem !!!!!!!!!!!!!

Domen89 [11:01 28.3.2009]

Banda komunistična! Ne vrjamem da se jih toliko strinja s tem poimenovanjem!
Jankovič, ti boš pa zelo hitro letel s županskega stolčka!

s0ma [10:50 28.3.2009]

gnoji, ogabneži in debili. kaj je dobrega naredil ključavničar rito za slovenijo? razen da je zazidal žive ljudi v rudniške jaške.. ki jih je bilo potem treba popravljati, ker je v spodnje rove curljal gnoj in kri ubitih... nato pa so pospravili še te, ki so popravljali...

dob [10:34 28.3.2009]

Ko ste že pri tem pa še Tomačevski rondo preimenujte v Kučanov rondo.
Komunajzarska avantgarda se rada vrti v krogu.

napoleon12 [10:13 28.3.2009]

Sramota za Ljubljano, ki slavijo jugonostalgike, ki želijo slovenske ceste, mostove in ulice poimenovati po tujcih, ki so bili diktatorji....

tomi2007 [00:32 29.3.2009]

Prav razpizdi me, ko se nekateri tako posipate s pepelom, in ste očitno prepričani da v primeru zmage domobrancev ne bi bilo nikakršnih pobojev, same poštene sodbe, nobenih mučilnih naprav in vse po zakonu, mater ste butasti.

Verjetno prispeva k zgornjemu stilu komuniciranja v forumih časnika Finance nenazadnje tudi avtor Mičo Mrkaić, ki s svojimi naslovi in načinom pisanja izredno rad provocira in gre dostikrat preko meje okusnega. Dva odziva (Finance.si 2009c) na njegov tekst »Josip Broz - Tito, stekli pes iz Kumrovca« - prvi v njem vidi provokacijo, medtem ko drugi želi celo prekašati njegov nivo.

Avtor
lecner

Objavljeno: 19.03.2009, 22:41
Zadeva objave: **Josip Broz - Tito, stekli pes iz Kumrovca**

Ali je to tvoj najnovejši poiskus, da bi presegel tragično mejo 100-ih komentarjev, ki so jo postavil z zadnjimi kolumnami? Patetika!

Avtor
sreckonapecko

Objavljeno: 19.03.2009, 22:42
Zadeva objave: **Josip Broz - Tito, stekli pes iz Kumrovca**

Stekli pes... to pomeni, da bi imel izgovor kot da je bil bolan. Prej bi rekel Stalinova opica v belih rokavicah.

Iz sporočil se vidi, da nekateri enačijo svobodo govora s pravico žaljenja, kar pa zagotovo ni smisel svobode izražanja, kot je opredeljena v 39. členu ustave.

5.6 FOCUS Online – primer opozorila administratorja

V nemških forumih se bolj držijo sledečega pravila: če moderatorja nekaj dni ni, bo forum videti kot bojišče. Zavedajo se, da je pozneje urejanje in brisanje starih sporočil veliko težje. V sporočilih lahko kljub temu najdemo različne stereotipe, vendar teksti ne vsebujejo vulgarnih besed, večina spoštujejo slovnična pravila, ter ne uporabljajo slengov. Udeleženci največkrat upoštevajo tudi pravila argumentiranega komuniciranja. Na splošno je nivo komunikacije ustrezno višji kot v izbranih slovenskih forumih, vendar se komunikacija lahko tudi izpridi, ko tematizirajo odnos do tujcev. Poglejmo si razpravo o odnosu nemške mladine do tujcev. Na podlagi študije naj bi bil vsak sedmi najstnik izrazito ksenofobičen (glej prilogo G).

Razprava ni potekala dolgo, ko so raziskavo in v njej obravnavane predsodke povezali s tretjim Rajhom. Vprašanje, ali naj tujce v primeru njihove brezposelnosti pošljejo nazaj v njihovo domovino, je avtor Schiller uvrstil med vrednostno nevtralna. Zakaj jih ne bi poslali nazaj, ko pa Gibraltar to že počne, je bil njegov zaključek. Vendar je bil kmalu opomnjen, da je pošiljanje tujcev nazaj v njihovo domovino ena od programskih točk NPD-ja (Nationaldemokratische Partei Deutschlands – nemška skrajno desničarska stranka).

Avtor
Runa2

Objavljeno: 18.03.2009, 21:59
Zadeva objave: **Jeder 7. deutsche Jugendliche ausländerfeindlich**

Friedrich.Schiller je napisal naslednje:

Seveda so obstajali nekateri od teh predsodkov tudi v tretjem Rajhu, kaj si pa pričakoval? Si izmisliti nove?

Kot je bilo pričakovati, se mi zdi nekaj vprašanj vrednostno nevtralnih.

Ali naj bi tujce v primeru brezposelnosti poslali nazaj (v domovino)? In?

Gibraltar dela tako.

Kaj naj bi bilo po tvoje pri tem nevtralno? Ali bi morali družine, ki že nekaj let živijo tukaj, njihove otroke, ki vidijo njihov dom pri nas, poslati nazaj? Naj tujce, ki so tudi plačevali davke in prispevali njihov delež v socialne sklade - pošljemo nazaj? (Koliko let brez brezposelnosti bi upravičevalo takšen ukrep?) To je programska točka NPD-ja, dragi Schiller!!!!

Kar počne Gibraltar, naj nas ne bi brigalo (FOCUS Online 2009b).

Odmik od srži teme se je nadaljeval s prehodom na vzhodne Nemce in njihovega odnosa do tujcev za časa Nemške demokratične republike – vzhodne Nemce naj ne bi veselilo, da so bili tujci - povečini severni Korejci - takrat privilegirani tako glede stanovanj kot z ostalimi stvari vsakdanjega življenja. Izjavi je sledil odgovor, ki postavlja pod vprašaj prednosti za tuje pogodbene delavce. V tekstu se pojavi beseda Zoni, ki velja za ironično - diskriminirajočo besedo in označuje vzhodnega Nemca. Poleg tega je v besedilu uporabljena beseda Platte (plošča nad glavo), ki se največkrat uporablja kot izraz za začasno zavetje brezdomcev. V vsakdanjem žargonu se ljudje te besede poslužujejo, ko želijo označiti stavbe (bloke) v bivši

vzhodni Nemčiji, ki predstavljajo slabo gradnjo bivših komunističnih dežel. Zaradi tega je tretji sodelujoči zgrožen in je mnenja, da je tekst ponižujoč in diskriminirajoč.

Avtor
Meilenstein

Objavljeno: 27.02.2008, 12:52
Zadeva objave: **Jeder 7. deutsche Jugendliche ausländerfeindlich**

Komakino je napisal naslednje:

Kakšne prednosti? Največ tujih delavcev je bilo nameščenih v zato ločenih področjih. Niso pripadali skupnosti državljanov NDR. Ali meniš, da so si **Zoniji** želeli zamenjave njihovih blokov (**ploščo** nad glavo) s spalnicami tujih delavcev? Ali da so bili željni bednih del, na katerega so bili dodeljeni pogodbeni delavci ?

To je tako podcenjujoče in diskriminanto, da sem ostal brez besed (FOCUS Online 2009b).

Za primerjavo: v slovenskih forumih bi to pomenilo, da nekdo uporabi besedo južnjak ali čefur. Bi pri nas to vodilo k zaprtju teme? Vsekakor je potrebno omeniti, da so v Nemčiji zaradi svoje rasistične preteklosti bolj pazljivi in občutljivi na določene izraze. Tudi beseda črnc nosi v sebi konotacijo diskriminacije, zato se za dostojanstven opis uporablja beseda temnopolt, kar ne pomeni, da se vsi držijo tega.

Administratorji v tem forumu v takšnih primerih poskrbijo, da razpravljavci ostanejo pri temi in argumentirajo z dejstvi. Najprej jih opozorijo. Če udeleženci teme ne sledijo navodilom, temo enostavno zaprejo. V našem primeru se je to tudi zgodilo. Opozorilu je že naslednji dan sledilo zaprtje (FOCUS Online 2009b):

**Community-
Redaktion**
Administrator

Objavljeno: 19.03.2009, 9:22
IN 20.03.2009, 11:04
Zadeva objave: **Jeder 7. deutsche Jugendliche ausländerfeindlich**

OPOZORILO: Če se ne bo razpravljalo o temi na podlagi dejstev, bomo to temo zaprli!

ZAPRTJE: Ker ni več govora o prvotni temi, to razpravljalno mesto zapiramo!

5.7 SPIEGEL Online – brisanje sporočil

V teoretičnem delu smo napisali, da je smiselno strukturiranje in razvrščanje vsebin, tem in da bi se z ustrezno regulacijo nedvomno zmanjšala verjetnost zlorab in prekinitvev dialoga. Kajti kontinuiran dialog med razpravljavci je predpogoj za razvoj premišljene argumentacije. Na drugi strani ne smemo spregledati dejstva, da ima takšna regulacija lahko tudi drugačen učinek - udeleženci postanejo v diskusiji bolj zadržani in ne povedo iskreno svojega mnenja.

Poleg tega lahko tudi moderatorji, čeprav v imenu lastnikov forumov, izrabijo svoj položaj in brišejo sporočila drugače mislečih, zgolj zaradi tega, ker se kritika nanaša na vsebino člankov. Tako mnenje zastopa kar nekaj piscev v forumu SPIEGEL-Online, ki že od leta 2005 opozarjajo na nerazumljivo in nepojasnjeno izločanje sporočil iz tega foruma. Menijo, da je delo moderatorske ekipe podvrženo javni presoji in bi moralo biti zaradi tega tudi transparentno. Zato pozivajo k »prijaznemu« uporu proti samovoljni cenzuri. V pozivu (2008) so želeli motivirati druge prizadete razpravljavce SPIEGEL Online foruma, da cenzure več ne sprejemajo pasivno. Delni tekst tega pisma se glasi (več glej prilogo H):

SPIEGEL Leser rufen zur Revolution

Naša tema: Cenzura pri SPIEGEL Online

[...]

Zagotovo ste to tudi že doživeli: prispevki, ki ste jih napisali, niso objavljeni ali pa izginejo enostavno po objavi. In vi ostanete neveden - brez obrazložitve in premišljujejo kaj ste verjetno napačno napisali ali formulirali!

[...]

Nekateri udeleženci forumov so se zato odločili, da cenzuro ne sprejemajo več pasivno. Prvi korak, v katerem smo uredništvu SPIEGEL posredovali predloge za izboljšavo in preglednost (transparentnost) moderiranja, je bil na žalost neuspešen. Zdaj so v pripravi nadaljnji koraki. Ti vključujejo znatno razširitev kroga udeležencev in obveščeni. Zato vas prosimo, da sodelujete pri ponovnem poskusu, da se sramotno cenzurno, ki jo danes izvaja SpOn odpravi in se jo zamenja z moderiranjem, ki si to ime zasluži (Deutschland Debatte 2008).

Poziv k akciji je bil objavljen tudi na internetni strani foruma »Deutschland-Debatte«. Poleg tega avtorji poziva na svojih blogih zbirajo mnenja avtorjev, ki so sami doživeli cenzuro v forumu SPIEGEL Online. Objavljena mnenja so bolj ali manj argumentirana in opozarjajo na navidezno ustvarjeno sliko forumov. Le-ta daje lažen občutek piscem (ali pa zgolj bralcem) sporočil, da so enakopravno obravnavani in objavljeni vsi tisti postji, ki spoštujejo netiquette. Zato nekateri menijo, da bi morale biti iz zapisanih pravil moderiranja razvidno tudi, ali je lahko neobjavljeno tudi sporočilo, ki ne vsebuje vsebin vrednih sankcioniranja. Vedeti bi se moralo, po katerih kriterij moderatorji izločijo prispevek, je mnenja Micha.

Avtor Micha	Objavljeno: 18. april 2008, 20:56 Zadeva objave: Der SPIEGEL zensiert Kritik am SPIEGEL im SPIEGEL Forum
-----------------------	--

Vsaj naslednje bi morale biti jasno in nedvoumno določljivo:

1. Forum je moderiran.
2. Merila po katerih se forum moderira.
3. Ali se lahko zadržijo prispevki, ki ne vsebujejo prepovedanih (kaznujočih) vsebin, itd?

Konec koncev mora biti za vsakega aktivnega in pasivnega udeleženca na forumu vnaprej razvidno, kateri prispevki ne bodo objavljeni (Mein-Parteibuch.de 2008).

Tukaj se postavlja dilema nadzora in cenzure. Ali so bili postji upravičeno cenzurirani ali ne, tega dejstva nismo mogli preveriti. Če je verjeti aktivistom, potem se v forumu SPIEGEL Online zagotovo na takšen način kaže druga plat obraza nadzora nad sporočili. Zagotovo za lastnike spletnih strani ni vedno enostavno, saj lastnik nosi polno odgovornost za žaljivke in sovražni govor. In to, »četudi zapiše, da takšnega vedenja ne bo odobral in da zanj ne more prevzeti odgovornosti« (Lesjak v Čepin Cander 2006), kar je praksa posebno v slovenskih forumih medijskih hiš.

Res je, da ni lahko najti pravšnje mero nadzora. Vendar pa elektronski svet ni poln ljudi, ki nestrpno čakajo, da nam jo zagodejo, čeprav vemo, da ne želijo vsi, ki komunicirajo v njem, biti prijetni in prijazni. Drugače povedano; forumi odsevajo raven komuniciranja v družbi ali kakor pravi Oblakova (v Čepin Čander 2006), »družbi nastavlja ogledalo, včasih tudi takšno, ki si ga ne bi želela videti«.

5.8 Glavne ugotovitve

Hallova uvrstitev nemške kulture med pripadnike nizke kontekstualnosti se je v naši analizi pokazala za pomembno. Korektni želijo biti v vsem, kar delajo. Nemcem so zato dejstva res pomembna in resnično presojujejo, da so sporočila in odnosi v zvezi s pomeni, ki jih imajo besede. Le tako lahko obrazložimo dejstvo, da je velika večina sporočil v nemških spletnih forumih argumentirana, čeprav njihova internetna pravila ne vsebuje priporočil za argumentiranje.

Menimo, da se kulturni učinek kaže tudi v vsebini obeh nemških spletnih forumskih pravil. Nemci namreč čutijo izrazito potrebo po načrtovanju in organiziranosti. Zato sta bontona natančneje formulirana (posebno FOCUS-Online) kot slovenska in dajeta posebno težo moderiranju v vseh obstoječih forumih. Tu se kaže želja Nemcev po nadzoru. Nemci si namreč prizadevajo ohraniti institucionalni nadzor.

Za slovenski prostor je ravno tako pomemben odnos do moderiranja. Moderiranje pri večini ljudi vzbudi odpor in govorice o cenzuriranju mnenj. »Zato se veliko medijskih hiš odloča za svobodno izražanje mnenj in sankcije izvajajo le na prijavo uporabnikov oziroma oškodovancev«, je zapisal Domen Savič v članku »Spletne forume zapirajo, mar ne?« Glede na naše analize mu je verjeti. Pri pregledu slovenskih postov je bilo očitno, da jih medijske hiše niso sproti pregledovale.

Zver in Živko (2004, 70), sta dejala, da se fenomen »liberalnosti« dojemanja pravil pri nas izkazuje kot splošno zanemarjanje moralnih in legalnih norm oz. brezpravnost. In ravno odnos do pravil je najverjetneje odgovoren za stanje na medijskih spletnih forumih pri nas, ki izkazujejo zelo nizko kulturo izražanja, osebnega obračunavanja in netenja preprirov in sovraštva. Slovenski odnos do norm, se kaže posredno v odklanjanju moderatorjev, ki za ta pravila skrbijo. Kar ni presenetljivo, saj so moderatorji v slovenskih netiketah predstavljeni kot čuvaji nezaželenega besednjaka in v povezavi s sankcijami, z izbrisi. Tako ljudje v njih vidijo zunanjo prisilo.

Po analizi sodeč, kultura v veliki meri vpliva na racionalno komuniciranje kot tudi na vsebino internega bontona.

6 Sklep

Nimamo vsi enakih vrednot. Velikokrat ljudje kljub trdnim moralnim načelom in vrednotam ne ravnamo v skladu z njimi. Tako udeleženci forumov mnogokrat še ne znajo prisluhniti drugim, drugačnim stališčem in zaradi egoizma, samovolje ter izkrivljenih oblik komunikacije pristanejo v nasprotovanjih in sporih. »Ne potrudijo se več, da bi poiskali drugačna stališča drugih in se z njimi soočili, prav tako niso pripravljene argumentirati svojih« (Škerlep v Čepin Čander, 2006).

Mnogi zato vidijo prihodnost v moderiranih forumih, ki bodo imela jasen namen in pravila ter bodo težila k iskanju kompromisov. Čeprav bi verjetno takšen forum beležil manj obiskovalcev, pa bi na drugi strani bil bolj kredibilen, menijo. Pri tem jasen opis in javna objava pravil, ki opisujejo način medosebnega komuniciranja in vedenja, predstavljata izhodišče za izmenjavo kritičnih mnenj in trditev med razpravljavci v spletnih forumih.

Vendar ni vedno dovolj, da člani skupnosti formalno pravilo prepoznajo in mu pripisujejo enak pomen kot drugi člani, temveč da je za vsakega člana pravilo intersubjektivno veljavno – tudi za moderatorje oz. administratorje. Kajti empirika, čeprav skopa, nam je pokazala, da zgolj korektno upoštevanje in izvajanje pravil – tako enih kot drugih - privede do želenih rezultatov in omogoča, da se forum razvije v prostor soočanja različnih mnenj, v katerem je argument najpomembnejši akter.

Zagotovo forumi odsevajo raven komuniciranja v družbi in ji nastavljajo ogledalo, ki si ga včasih ne bi želela videti. Pregled sporočil v nemških forumih je potrdil tendenco natančnega izražanja misli, medtem ko v slovenski kulturi res ne prevladuje. Čeprav je izgled forumov odvisen tudi od (preveč) marljivih moderatorjev, ki tako spreminjajo sliko ravni komunikacije, pa lahko vseeno z gotovostjo rečemo, da uporaba neprimernih besed v slovenskih forumih več kot prekaša nemško raven izrazoslovja.

Zdi se, da ima stavek »Ocenjevali te bodo po kvaliteti tvojega pisanja« večjo veljavo v nemških forumih, čeprav tudi oni – kot vse nacije - posedujejo veliko stereotipov, ki so mnogokrat gojišče za žalitve. Pomembno je, da se jih zavedamo in jih ravno v

diskurzu na primeren način obravnavamo. Znano je namreč, da preziranje drugih kultur izvira iz nepoznavanja in nezmožnosti, da bi doumeli tisto, kar se odmika od našega miselnega obzorja. In ravno kultura nam ponuja zmožnost spoznanj, da razumemo zakaj počnemo stvari na tak in ne na drugačen način.

Pomembno bi bilo, se zavedati dejstva, da argumentirana razprava v forumu lahko izboljša moralno in intelektualno kvaliteto udeležencev, saj posameznika skozi diskurz izobražuje. Ponuja mu znanje, ki mu omogoča, da pogleda čez rob svoje družbe, svoje kulture, svoje religije, svoje ideologije in se zazre v druge družbe, kulture, religije, ideologije. »Skozi ta primerjalni pogled posamezniki spoštujemo sebe, predvsem pa druge, vse tiste, ki so različni od nas«(Kolarič 2006).

7 Literatura

Berger, Roswitha. 1994. Phoniatrie und Pädaudiologie zwischen Spezialisierung und Interdisziplinarität. *Alma mater Philippina* WS 94/95 9-11. Marburg: Universität: Marburger Universitätsbund e.V. Dostopno prek: http://www.med.uni-marburg.de/stpg/ukm/lt/phoniatrie/neu/download/Alma_mater_Philippina.html (28. junij 2009).

Berlogar, Janko. 2000. *Managerska etika ali svetost preživetja*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Čepin Čander, Maja. 2006. Pljuvalnice brez želje po dialogu. Čas za kultiviranje spletnih forumov - anonimnost kot potuha za izživljanje nizkotnih strasti. *Dnevnik*, 11. november. Dostopno prek: http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/211551 (5. marec 2009).

Čopič, Vesna in Gregor Tomc. 1998. *Kulturna politika v Sloveniji*. Simpozij. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Dahlberg, Lincoln. 2001. The Internet and Democratic Discourse: Exploring the Prospects of Online Deliberative Forums extending the Public Sphere. *Information, Communication and Society* 4 (4): 615-633.

Delakorda, Simon. 2004. *Elektronska demokracija in Civilni dialog – načela in protokoli*. Dostopno prek: <http://www.dodogovor.org/lahki/shownews.aspx?newsid=26> (5. marec 2009).

Delo.si. 2008a. *Pogoji za članstvo*. Dostopno prek: <http://forum.delo.si/profile.php?mode=register&sid=73384ed1ca60f3737c6b69a65afd6e8a> (15. marec 2009).

--- 2008b. *Kultura pogovarjanja na forumu*. Dostopno prek: <http://forum.delo.si/viewtopic.php?t=3545> (15. marec 2009).

Deutschland Debatte. 2008. *SPIEGEL Leser rufen zur Revolution: Aktion gegen die willkürliche SpOn-Zenzur*. <http://www.deutschland-debatte.de/2008/06/10/spiegel-leser-rufen-zur-revolution/> (15. marec 2009).

Feenberg, Andrew in Cindy Xin. *Teacher's Guide to Moderating Online Discussion Forums: From Theory to Practice*. Dostopno prek: <http://www.textweaver.org/modmanual4.htm> (25. junij 2009).

Finance.si. 2009a. *Pravila Forumov*. Dostopno prek: <http://www.finance.si/pravila.php#forumi> (5. marec 2009).

--- 2009b. *Ljubljani se obeta Titova cesta*. Dostopno prek: <http://www.finance.si/242373> (2. april 2009).

--- 2009c. *Tito stekli pes iz Kumrovca*. Dostopno prek: <http://www.finance.si/forumi/?t=57327> (2. april 2009).

--- 2009d. *Pravila foruma Borza & Skladi*. Dostopno prek: <http://www.finance.si/notepad.php?id=33> (2. april 2009).

FOCUS Online. 2009a. *Bitte lesen Sie vor der Forennutzung die Netiquette*. Dostopno prek: <http://bb.focus.de/focus/t=Netiquette-75168> (6. marec 2009).

--- 2009b. *Jeder 7. deutsche Jugendliche ausländerfeindlich*. Dostopno prek: <http://bb.focus.de/focus/t=Bericht+Jeder+7+deutsche+Jugendliche+auslaenderfeindlich-103427&postdays=0&postorder=asc&start=0> (7. marec 2009).

Fuchs, Christian. 2006. *eParticipation Research: A Case Study on Political Online Debate in Austria*. Salzburg: ICT&S Center. Dostopno prek <http://icts.sbg.ac.at/media/pdf/pdf1060.pdf> (25. oktober 2008).

Fuchs, Dieter. 2003. *Models of Democracy. Participatory, Liberal and Electronic Democracy*. Mannheim: Mannheimer Zentrum für Europäische Sozialforschung. Dostopno prek: <http://paltin.ro/biblioteca/FUCHS.pdf> (16. april 2009).

E-participacija.si. 2006. *Pravila razpravljanja*. Dostopno prek: http://www.e-participacija.si/forum_EU/index.php?page=14 (6. april 2009).

Gasar, Silvana. 2004. Socialna in moralna zrelost dijakov srednje šole. *Psihološka obzorja*. 13 (4): 99-117. Društvo psihologov Slovenije. Dostopno prek: <http://psy.ff.uni-lj.si/iGuests/Obzorja/Vsebina1/Vol13-4/gasar.pdf> (12. november 2008).

Habermas, Jürgen. 2004. *Wahrheit und Rechtfertigung: Philosophische Aufsätze*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Taschenbuch Verlag.

Hofstede, Geert. 2001. *Culture's consequences: comparing values, behaviours, institutions, and organizations across nations*. London: Sage.

Kolarič, Zinka. 2006. *Nagovor dekanje FDV-ja*. Dostopno prek: http://www.fdv.uni-lj.si/O_fakulteti/nagovor_dekanje.htm (28. marec 2007)

Kohlberg, Lawrence. 1995. *Die Psychologie der Moralentwicklung*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Taschenbuch Verlag.

Košnik, Bojana. 2007. *24 ur poslovnega bontona*. Ljubljana: Astra, d.o.o.

Lichtheim, Miriam. 1973. *The Old and Middle Kingdoms*. Berkeley, California: The University of California Press. Dostopno prek: <http://www.humanistictexts.org/ptahhotep.htm> (20. julij 2009).

Možina, Stane. 2005. *Poslovna etika in menedžment*. Dostopno prek: <http://www.delavska-participacija.com/clanki/ID000808.doc> (7. april 2009).

Musek, Janek. 1994. *Psihološki portret Slovencev*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.

Oblak, Tanja. 2002. Podobe elektronske demokracije. *Teorija in praksa* 39 (2): 155-169. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/tip20022Oblak.PDF> (20. marec 2009).

Paladin, Jasna. 2008. Olikani Slovenec tudi za današnji čas. *Gorenjski glas*, 12. marec. Dostopno prek: http://www.gorenjskiglas.si/novice/priloga_kranjcanka/index.php?action=clanek&id=18453 (20. julij 2009).

Petrič, Gregor in Andraž Petrovič. 2008. Strukturni in upravljavski dejavniki družbene kohezije, zaupanja in participacije v spletnih skupnostih. *Družboslovne razprave* 24 (58): 45-67.

Petrovčič, Andraž. 2005. *Deliberativnost komuniciranja v spletnih forumih*. Diplomsko delo, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Petrovcic-Andraz.PDF> (18. april 2009).

Raušl, Marjetka. 2005. Habermasova teorija komunikativnega delovanja v teološki perspektivi. Pogovor med Jürgenom Habermasom in teologi. *Bogoslovni vestnik* 65 (1). Dostopno prek: <http://www.teof.uni-lj.si/uploads/File/bv1-05.pdf> (5. marec 2008).

Singh, Nitish in Hisako Matsuo. 2004. Measuring Cultural Adaptation on the Web: An Exploratory Study of U.S. and Japanese Web Sites. *Journal of Business Research* 57 (8). Dostopno prek: <http://www.sciencedirect.com/science/article/B6V7S-46X2GYY-1/2/c9c5676907a8d3dea2b34baac4b9e874> (5. maj 2009).

SPIEGEL Online. 2009. *Umgangsformen und Netiquette*. Dostopno prek: <http://forum.spiegel.de/showthread.php?p=97#post97> (6. marec 2009).

Trček, Franc in Blaž Lenarčič. 2003. Internet kot medij politične participacije: primer priprave novega prostorskega plana Mestne občine Ljubljana. V *S poti v digitalno demokracijo*. ur. Andrej Lukšič in Tanja Oblak, 99-110. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/eknjige//Edemokracija.pdf> (12. maj 2009).

Trtnik, Samo. 2005. *(Ne)primernost demokracije in iskanje alternative*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Trtnik-Samo.PDF> (18. november 2008).

Vreg, France. 1997. *Sporazumevanje živih bitij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

--- 2004. *Politični marketing in demokracija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Zidar, Marija. 2006. Ne vemo vsi, da splet lahko širi znanje. *Delo*, 26 (11. marec).

Zver, Milan in Tjaša Živko. 2004. Kulturna umestitev Slovencev v Evropi: aplikacija Hofstedejevega modela. *Družboslovne razprave XX* (45): 59-77. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/druzboslovnerazprave/pdfs/dr45zverzivko.pdf> (30. junij 2009).

8 Priloge

Priloga A: Internetni bonton FOCUS Online: Netiquette

Regeln zur Forennutzung

Diese Netiquette soll Ihnen eine Hilfe beim Umgang mit anderen Forennutzern und Leitfaden für die Nutzung des Systems sein. Technische Fragen werden auch in der [Hilfe](#) beantwortet.

Umgangston im Forum

Stellen Sie sich vor, Sie unterhalten sich im Bekannten- und Verwandtenkreis. Sie sind freundlich, umgänglich, respektieren andere Meinungen und achten die Würde eines jeden. Dies erwarten Sie auch von den Teilnehmern dieses Forums und sollte auch für Sie als Verhaltenskodex gelten.

Eigentlich könnte damit diese Netiquette schon wieder enden, doch muß man sich immer wieder daran erinnern (oder erinnern lassen), diese Regeln auch einzuhalten und dem unsichtbaren „Gegenüber“ den gleichen Respekt entgegenzubringen, wie es ein anderer aus Ihrem Umfeld verdient.

Sicher gibt es grenzwertige Themen in einem Forum, vor allem in Politikforen – es existieren viele Meinungen, die Sie am Verstand anderer zweifeln lassen und nichts als Unverständnis hervorrufen. Es gibt persönliche Angriffe, Provokationen und Beiträge die vielleicht ganz anders gemeint waren als sie verstanden werden. Zuweilen ist es schwierig sich dann trotzdem an die Regeln zu halten und sich nicht auf das gleiche Niveau herabzulassen. Bedenken Sie bitte auch, dass Bezeichnungen wie „dumm“, „arrogant“, „unfähig“ und dergleichen mehr im Forum nicht geduldet werden, sofern Sie sich auf einen Mitdiskutanten beziehen.

Bleiben Sie cool und im Ernstfall verständigen Sie einen Moderator oder Administrator, der Ihnen helfen wird.

Wenn Sie kritisieren, dann bitte den Beitrag und nicht den Verfasser!

Toleranz und Respekt

Von allen Usern wird Toleranz und Respekt untereinander erwartet. Ungeachtet der Nationalität, des Alters, Sprache, Geschlechts, Glaubens oder Weltanschauung kann jeder User seine Meinung so lange frei äußern, wie er die der anderen ebenso respektiert. Diskriminierung, Hetze, rechte Propaganda, Verfolgung oder beispielsweise Leugnung des Holocausts führen zur Ermahnung oder sofortigen Sperrung eines Accounts durch die Administration. Rechtliche Schritte behalten wir uns in jedem Fall vor.

Du oder Sie

Im Internet wird das „Du“ präferiert – doch schauen Sie lieber noch einmal genau hin, wie Sie auf einen Beitrag antworten. Nicht jeder möchte geduzt werden und erwartet eine förmlichere Anrede.

Unsere Moderatoren und Administratoren dürfen Sie gerne duzen, auch wenn wir bei allgemeinen Mitteilungen das „Sie“ bevorzugen.

Schreib- und Tippfehler

Jeder macht Fehler – vor allem Internetforen wimmeln nur so von Rechtschreib- und Tippfehlern. Übersehen Sie das einfach – wo viel und schnell geschrieben wird, ist die Fehlerquote hoch und man sollte einen etwas formlosen und von Fehlern übersäten Beitrag nicht als respektlos ansehen. Hinweise auf Schreibfehler führen in der Regel schnell zu unnützen Streitigkeiten, die eine bisher gute Diskussion schnell zu einem Forenkrieg ausarten lassen (Flamewar).

Ihre Daten – Anonymität im Forum

Ihre registrierten Informationen stehen nur der Administration des Forums zur Verfügung. Sofern Sie Ihre E-Mail Adresse nicht allgemein zur Einsicht freigegeben haben, kann kein anderer Nutzer diese sehen. Dies gilt ebenso für postalische Adressen, Namen, Telefonnummern oder ähnliche Personendaten.

Neben den notwendigen Daten speichert dieses Forum zu jedem Beitrag auch die verwendete IP. Auch die zur Registrierung genutzte IP wird gespeichert. So können wir als Betreiber des Forums gewährleisten, dass Nutzer des Forums bei Straftaten anhand ihrer Verbindungsdaten über die Ermittlungsbehörden auch identifiziert werden können. All dies geschieht im Sinne des Datenschutzes und wird von Datenschutzbeauftragten der Tomorrow Focus AG überwacht. Bitte geben Sie selbst keine persönlichen Anschriften oder Telefonnummern im Forum bekannt. Dies gilt selbstverständlich auch für Kontaktdaten Dritter!

Formatierungen von Texten

Ebenso wie in einer Textverarbeitung können Sie auch hier Ihren Text formatieren und so Absätze oder Begriffe besonders hervorheben. Auch Aufzählungen und Listen lassen sich anlegen.

All diese Funktionen bezeichnen wir in diesem Forum als BBCode (Bulletin Board Code), der den HTML-Formatierungsbefehlen sehr ähnlich ist, aber rechteckige Klammern zur Erkennung nutzt. Sie müssen die Befehle nicht auswendig lernen, sie stehen Ihnen per Klick bei der Eingabe Ihres Beitrags zur Verfügung.

Bitte beachten Sie, dass Sie eine Formatierung die sie starten auch wieder beenden müssen. Soll ein Begriff unterstrichen werden, so beginnen sie die Funktion vor dem Begriff und beenden diese hinter dem Begriff – sonst wird der restliche Text auch unterstrichen. Eigentlich ist das der Textverarbeitung in Word oder einem beliebigen anderen Editor sehr ähnlich.

Absätze dienen der besseren Lesbarkeit – endlose Beiträge werden selten komplett gelesen. In der Kürze liegt die Würze! Dies gilt in diesem Fall nicht für die Netiquette.

Überschriften

Was erwarten Sie für ein Thema hinter dem Threadtitel „Wahnsinn!“?

Alles und nichts, oder? Solche Threads erhalten nicht zwangsläufig viele Antworten und verschwinden schnell wieder im Foren-Nirwana. Beschreiben Sie mit wenigen Worten den wesentlichen Inhalt Ihres Beitrags, so erreichen Sie die Zielgruppe und erhalten weitaus qualifiziertere Antworten als mit einem nichts sagenden Titel.

Länge von Beiträgen

Manch Topic beinhaltet 2000 Zeichen und sagt doch nichts aus. Darüber hinaus verlassen viele User eine Diskussion, die sich an Bibelstärke orientiert. Ein paar Sätze dürfen es schon sein, wobei das obligatorische „Finde ich auch“ als geschenkt gilt. Das Forum lebt von Meinungen mit Charakter und Aussage.

Fremdsprachen in Beiträgen

Im Forum wird in deutscher Sprache diskutiert. Beiträge, die Zitate aus englischsprachigen Medien enthalten sind insofern in Ordnung, als das wir davon ausgehen, dass der größte Teil der User diese weitestgehend versteht. Zitate in anderen Fremdsprachen sind bitte zu übersetzen

Diskussionen in Fremdsprachen unter Nutzern, die sich auch in Deutsch verständigen könnten, sind ungern gesehen und werden gegebenenfalls entfernt.

Ironie und Sarkasmus

Nicht jeder Leser kann Ironie und Sarkasmus sogleich als solche erkennen! Ihnen mag es im Augenblick des Schreibens abwegig vorkommen, weil es so offensichtlich humorvoll gemeint ist – doch ohne Gestik und Mimik oder Hintergrundwissen kann ein anderer User ganz andere Schlüsse ziehen. Benutzen Sie die Smilies (Emoticons) um Ihrem Beitrag Gefühl zu verleihen und auch für andere erkennbar zu machen wie es gemeint ist.

Umfragen

Jeder registrierte Nutzer in diesem Forum hat die Möglichkeit in seinem Thread auch eine Umfrage zu starten (und kann diese auch jederzeit wieder beenden). Machen Sie davon Gebrauch, aber wählen Sie Fragen und Antworten die nicht suggestiv wirken und die Meinungsfreiheit beschränken.

Links zu anderen Webangeboten

Kommerziell orientierte Links zu anderen Webangeboten sind nicht zulässig und werden umgehend gelöscht. Dient ein Thread oder Post nur der Erlangung von Klicks auf diesen Link, wird der Account stillgelegt.

Forum, Chat und Mailing

Ein Forum dient der Diskussion, es ist kein Ersatz für E-Mail oder einen Realtime-Chat. Alles was Sie mit einem anderen User direkt besprechen können, sollten sie mittels PN oder im Chat erledigen. Dabei bleibt Ihre registrierte Mailadresse für den anderen unsichtbar.

Beiträge melden

Sie können Beiträge an die Administration melden, sofern der Text strafrechtlich relevant ist, grob gegen die Netiquette oder die Nutzungsbestimmungen/AGBs verstößt. Ein Administrator wird sich diesen Beitrag dann ansehen und ggf. entscheiden was zu tun ist.

Eine Meldung reicht, bitte nutzen Sie diese Funktion nicht mehrfach für ein und denselben Beitrag. Der Auslöser des Beitrags-Alarms wird bei Nutzung protokolliert, dabei wird der Username, die Uhrzeit und die entsprechende IP und Beitragsnummer übertragen. Mißbräuchliche Nutzung der Funktion wird geahndet.

Screening durch Moderation/Administration

Jedes Forum wird je nach Frequentierung durch die Nutzer auf Beiträge gegen Regeln und Gesetze gesichtet. Daneben werden auch Beiträge in passendere Foren verschoben, Usermails beantwortet und Nutzerlisteneinträge erstellt. Einen zuständigen Moderator ersehen Sie in der Forenübersicht im entsprechenden Forenbereich.

Beiträge die gegen diese Netiquette, Gesetze oder die AGB der Tomorrow Focus AG verstoßen, können und werden gelöscht. Urheber werden verwarnet oder gesperrt. Die Community-Redaktion behält sich das Recht vor, Accounts endgültig oder auf Zeit zu sperren. Die Ressortleitung wird ferner jegliche Beiträge entfernen oder Nutzer sperren die dem Forum schaden, den Betrieb des Forums stören, andere

Nutzer aufwiegeln oder sonstwie der Usergemeinschaft schaden. Bitte beachten Sie dabei, dass die Administration oder Moderation sich nicht verpflichtet gegenüber Dritten Sperr- oder Löschmaßnahmen zu begründen. Usersperren werden im Regelfall im auslösenden Post begründet und nicht extra bekannt gegeben.

Zuständigkeiten sind wie folgt geregelt:

Moderation und Administration – Die Community-Redaktion trägt Sie in die Benutzerliste der Politik- und Religionsforen ein. Außerdem ist sie Ihr Ansprechpartner bei technischen Problemen, Accountfragen und rechtlichen Angelegenheiten. Schicken Sie einfach eine persönliche Nachricht.

Beiträge die gegen die Netiquette verstoßen, strafrechtlich relevant sind oder auf sonstige Weise die Allgemeinen Geschäfts- und Nutzungsbestimmungen missachten, werden durch den Moderator oder die Community-Redaktion geahndet. Dies reicht von einer einmaligen Verwarnung (bei minimalen Verstößen) bis zur sofortigen Sperre des Accounts sowie die Abgabe der Verbindungsdaten an die Ermittlungsbehörden.

Nun wünschen wir viel Spaß im Forum und erfolgreiche und interessante Diskussionen.

Vir: FOCUS Online 2009a

Priloga B: Internetni bonton SPIEGEL Online: Umgangsformen und Netiquette

Forums-Richtlinien

Das Forum ist ein Bestandteil von SPIEGEL ONLINE. Wir möchten, dass hier ein offenes, freundschaftliches und respektvolles Diskussionsklima herrscht. Bitte achten Sie darauf, in den Diskussionen einen fairen und sachlichen Ton zu wahren, auch wenn in der Sache einmal Streit aufkommt.

Um am Forum teilnehmen zu können, müssen Sie sich zunächst registrieren (Klick auf das Feld "Neuregistrierung"). Mit Hilfe des Klickfeldes "Antworten" können Sie Ihre Beiträge ins Forum stellen.

Bitte beachten Sie auch, dass die Beiträge stets eng mit dem Thema der Diskussion zu tun haben sollen. Häufungen von off-topic-Inhalten innerhalb eines Stranges sind im Interesse aller daher dringend zu vermeiden. Beiträge von Teilnehmerinnen und Teilnehmern unterliegen der Moderation, daher können Verzögerungen beim Erscheinen auftreten. Darüber hinaus bitten wir, auf das Posten von Bildern zu verzichten, da sie häufig die Ladezeit unnötig verzögern; das Forum soll ein Medium für verbale Auseinandersetzung sein. Darüber hinaus sollten keine langen Kopien von Quellen gepostet werden, ein Link stattdessen ist ausreichend.

Eine Nutzung des Forums zu kommerziellen Zwecken ist nicht erlaubt. Die Redaktion behält sich vor, Beiträge, die werblichen, strafbaren, beleidigenden oder anderweitig inakzeptablen Inhalts sind, zu löschen bzw. sie nicht freizuschalten. Dazu gehören auch Beiträge, die mit dem jeweiligen Thema der Diskussion nichts zu tun haben. Benachrichtigungen über nicht freigeschaltete bzw. gelöschte Beiträge können aufgrund der großen Zahl der täglichen Beiträge nicht erfolgen.

Sollten Sie auf Beiträge stoßen, deren Inhalt Ihnen zweifelhaft erscheint, wenden Sie sich bitte an den Forumsmoderator ("sysop").

Das Copyright für die Beiträge, soweit diese urheberrechtsschutzfähig sind, verbleibt grundsätzlich beim Verfasser, mit der naheliegenden Einschränkung, dass der Verfasser SPIEGEL ONLINE mit dem Einstellen seines Beitrags natürlich das Recht gibt, den Beitrag dauerhaft auf den Forumsseiten vorzuhalten. Die Eigentümer von SPIEGEL ONLINE Forum haben das Recht, Themen und Beiträge zu löschen, zu

bearbeiten, zu verschieben oder zu schließen. Jede Veröffentlichung der Forumsbeiträge durch Dritte bedarf jedoch der Zustimmung des Verfassers.

Neue Diskussionen können nur von der Redaktions gestartet werden. Vorschläge hierzu können über die Forumsadresse mitgeteilt werden.

Ihre angegebene E-Mail-Adresse kann für andere Teilnehmer und Besucher des Forums sichtbar geschaltet werden, so dass Sie auch auf diesem Wege miteinander kommunizieren können.

Teilnehmer, die gegen die explizite Forums-Etikette oder die Grundprinzipien der 'Netiquette' verstoßen, können von der Teilnahme an den Diskussionen ausgeschlossen werden.

Bei technischen Problemen und Fragen wenden Sie sich bitte an den Sysop/Moderator, unter der Mailadresse

forum@spiegel.de

Mit der Teilnahme am Forum erkennen Sie die Richtlinien an.

Wir wünschen Ihnen viel Spaß bei der Diskussion in unserem Forum.

Vir: SPIEGEL.Online 2009

Priloga C: Internetni bonton Finance.si: Pravila Forumov

o Uporaba **Forumov** Financ ni pravica, temveč možnost, ki jo daje na voljo **poslovni dnevnik Finance** (Finance) na svojo pobudo in na svoje stroške. Ta možnost se lahko ponudi ali odvzame kadarkoli in komurkoli. Finance ne odgovarjajo za posledice uporabe Forumov ali posledice nezmožnosti uporabe Forumov.

Nekateri forumi delujejo znotraj tematskih **skupin**, ki so lahko odprte - dostopne vsakomur - ali zaprte - dostopne zgolj na povabilo skrbnika skupine. Če je skupina zaprta, je dostop do nje, morebitno izpolnjevanje posebnih pogojev za članstvo, branje in pisanje v forume znotraj nje stvar presoje skrbnika skupine. Če želite odpreti svojo skupino, se obrnite na **administratorja**.

o Za vnos, premikanje in izbris sporočil veljajo naslednja pravila:

Za vsebino, naslove in priloge sporočil v Forumih so odgovorni avtorji sami.

Finance si pridržujejo pravico izbrisa sporočil in spreminjanja naslovov sporočil. Izbris je posebej verjeten, vendar ne nujen, v primerih, ko je sporočilo pravno problematično, žaljivo ali oglasno.

Sporočila uporabnikov se lahko v posamezni forum uvrščajo

- neposredno, takoj po vnosu;

- po presoji skrbnika sistema, skupine ali foruma;

- sploh ne (izbrani forum je dostopen le za branje).

Skrbnik sistema, skupine ali foruma lahko katerokoli vpisano sporočilo zavrne ali kadarkoli premakne v drug forum.

Skrbnik sistema, skupine ali foruma lahko poleg načina, kako naj se v izbrani forum splošno uvrščajo sporočila, določi drugačen način uvrščanja sporočil v izbrani forum za posamezno uporabniško ime.

o Forumi se delijo na **mnenjske** in **tematske**. Cilj razdelitve na tematske in mnenjske forume je omogočiti po eni strani široko dostopno izražanje mnenj in po drugi vsebinsko razpravo o temah, ki zahtevajo konkretno predznanje.

Cilj mnenjskih forumov je ponuditi prostor za predstavitev različnih mnenj. Namenjeni so najširši javnosti.

Cilj tematskih forumov je pogovor o konkretnih problemih, dejstvih, podatkih, dogodkih. Namenjeni so piscem, ki imajo praktično znanje z izbranega področja ali ki iščejo odgovor, ki zahteva takšno znanje.

Posegi skrbnika - brisanje, zavračanje, premikanje, reguliranje dostopa - se praviloma uporabljajo v tematskih forumih, v mnenjskih pa praviloma ne. Brisanje pravno problematične vsebine je mogoče kjerkoli in kadarkoli.

- Uporabnik lahko **izbere forume**, katerih sporočila naj mu bodo vidna v skupnem seznamu na strani Forumi, ter avtorje (uporabniška imena), katerih sporočila naj mu ne bodo vidna. Sporočila izbranih avtorjev ne bodo vidna v seznamu sporočil, pri premikanju naprej-nazaj med sporočili in pri izpisu odgovorov na sporočilo pri prikazu posameznega sporočila.

Zelo zaželeno je, da dobro premislite, katere forume boste izbrali za svoj seznam - predvsem pa to, ali vas zanima branje in pisanje raje v tematskih ali raje v mnenjskih forumih. Tako boste prihranili slabo voljo sebi in drugim.

Vir: Finance.si 2009a

Priloga D: Pogoji za članstvo – Delo.si

Administratorji in moderatorji tega foruma bodo takoj, ko bo mogoče odstranili ali spremenili vse neprimerne objave. Vendar obstaja možnost, da kakšna objava ostane nepregledana. Vse objave na forumu so osebna mnenja in pogledi članov, zato administratorji in moderatorji NE odgovarjajo za škodo, ki bi nastala zaradi neprimernih objav uporabnikov (članov) foruma.

Vsak registriran član se zaveže, da ne bo objavljajal vulgarnih, rasističnih, sovražnih ali podobnih sporočil, ki niso značilne za civiliziranega človeka. Zaradi takih sporočil boste takoj odstranjeni iz seznama članov (vaše uporabniško ime bo blokirano). Strinjate se, da lahko administratorji in moderatorji uredijo, zbrisajo, premaknejo ali zaprejo temo, katerih vsebina vsebuje zgoraj navedene negativne lastnosti sporočila. Kot uporabnik se strinjate, da bodo vsi vpisani podatki shranjeni v bazo podatkov. Informacij ne bomo posredovali tretjim osebam.

Vir: Delo.si 2008a

Priloga E: Sporočila administratorja in udeležencev foruma Delo.si

Slika E. 1: Sporočila v Delo.si - avtor coop – Kultura pogovarjanja na forumu

Avtor	Sporočilo
<p>coop Filozof</p> <p>Pridružen: 08 Maj 2004 Objav: 2226</p>	<p>Objavljeno: 22.01.2008, 21:43 Zadeva objave: KULTURA POGOVARJANJA NA FORUMU citrāj</p> <p>Kar nekaj časa prebiram in kaj tudi napišem na tem forumu, zadnje čase postaja ta forum ne berljiv. Večina tem se sprevrže v eno samo, argumentov ali vsaj kaj približku temu ni več zaslediti.</p> <p>Tudi mnenj ne, le diskvalifikacije, obtoževanja in pljuvanje.</p> <p>Kultura dialoga je na psu če ne kar v jarku. Vsak forum je lahko zabaven, zanimiv ali celo neprijeten, vendar tako uniformirano neberljiv kot je zadnje čase ta je težko biti.</p> <p>Ali se vam ne zdi, da tisti, ki pokukajo kaj na te strani, nimajo kaj brati?</p> <p>Se vam ne zdi, da npr. kakšen mlajši bralec nima o čem razpravljati?</p> <hr/> <p>Vsak bedak lahko ve, a bistvo je razumeti. (A. Einstein)</p>
<p>coop Filozof</p> <p>Pridružen: 08 Maj 2004 Objav: 2226</p>	<p>Objavljeno: 27.02.2008, 12:52 Zadeva objave: citrāj</p> <p>Mogoče pa ne gre za prag tolerance temveč za kulturo javnega izražanja, če se ne motim je forum javen.</p> <hr/> <p>Vsak bedak lahko ve, a bistvo je razumeti. (A. Einstein)</p>
<p>coop Filozof</p> <p>Pridružen: 08 Maj 2004 Objav: 2226</p>	<p>Objavljeno: 29.02.2008, 6:17 Zadeva objave: citrāj</p> <p>"svoboda izražanja, je pač svoboda izražanja,...."</p> <p>Svoboda izražanja ne pomeni kakšne posebne totalne svobode uporabe besed, ki so žaljive za skupine ali posameznike. Svoboda se začne pri vsakem posamezniku in seže le do svobode drugega posameznika.</p> <p>Če seveda poenostavim.</p> <hr/> <p>Vsak bedak lahko ve, a bistvo je razumeti. (A. Einstein)</p>

Vir: Delo.si 2008b

Slika E. 2: Sporočilo v Delo.si – avtor lahki - – Kultura pogovarjanja na forumu

<p>lahki Filozof</p> <p>Pridružen: 22 Mar 2007 Objav: 2209 Lokacija: psihiatrična bolnica Begunje</p>	<p>Objavljeno: 28.02.2008, 14:31 Zadeva objave: citrāj</p> <p>Kako šele meni moti, ampak, svoboda izražanja, je pač svoboda izražanja, žal prednjačijo, se ne čudim, levo usmerjeni. 😞</p> <hr/> <p>To je izključno le moje mišljenje, ki dopušča zmotnost.</p>
--	---

Vir: Delo.si 2008b

Slika E. 3: Sporočila v Delo.si – avtor administrator – Kultura pogovarjanja na forumu

Master Yoda
Site Admin

Pridružen: 26 Jun 2007
Objav: 342
Lokacija: Ljubljana

Objavljeno: 26.02.2008, 20:18 Zadeva objave: [citrāj](#)

coop je napisal:

"Teden Ubrisanih"

"Tipkovnico pa prideš ti petkrat na dan polizat - senilni starček"

"kjer se pamži medsebojno hvalijo koliko bab so že podrli, pa..."

" naredil v življenju, da si zaslužiš imenovati se levičar, bova lahko kako rekla o moji dejavnem levičarskem početu in o tvojem modnem wannna be levem kokodakanju..."

"..tema pa je o tem, koliko ulic, trgov etc v Sloveniji še danes nosi imena po komunističnih prasicah zločinske sorte..."

"..no, ker si pač nizkotni smrdljivi moralni in etični govnrček, ki mi podtika take, ki jih nisem zapisal nikjer in nikoli ali zagovarjal...torej navadna smrdljiva moralna in etična gn.da...ki ponavlja laži in podtikanja..."

"..smdrljivi g.vnar in moralna gn.da Pepe, mi pravi, da lažem...pa se opiram na določene vire...in npr. v take zadeve ne mešam njega osebno, tako kot me on kot pravo govno.... meša in podtika v bedarije okoli NDH, ki jih itak ne pozna..."

"..tako, da s takim bebavim pokvarjenim in nepoznavalskim smdrljivcem ni možno razumno razpravljati...sicer pa to vidite in jasno zaznavate tudi drugi..."

Oprostite, ima ta forum še vedno moderatorja?

🙄🙄

Ne miosli, da mene ne moti. Imava pa malce različen prag tolerance napisanega. Zaradi nekaterega od naštetega sem že reagiral. In zaradi občasnih zamud prosim za razumevanje - ne hodim naokoli z wirelessom vsrafanim v glavo in vseskozi čekiram tale prepucavanja in zmerjana na forumu.

Če ti kaj ni všeč, naredi bolje.

Objavljeno: 28.02.2008, 16:15 Zadeva objave: [citrāj](#)

lahki je napisal:

Kako šele meni moti, ampak, svoboda izražanja, je pač svoboda izražanja, žal prednjačijo, se ne čudim, levo usmerjeni. 😊

????????????????

Poglej prosim izrazoslovje v komentarjih pod članki Delo.si. Najbolj sočne primerke sedaj izbrišejo zagotovim pa ti lahko, da prednjačijo desno usmerjeni komentatorji. Razmerje se giblje nekje 75:25 odstotkov v prid desno usmerjenim. Ne vem zakaj, ampak ljudski komentatorji z desničarsko usmerjenim političnim nazorjem se nekako čutijo poklicane, da se vtaknejo v čisto vsak drek. Vsemu, kar jim ni všeč nalepijo enako etiketo in za vse imajo rešitev. So veliko bolj angažirani in aktivni ter uporabljajo precej bolj agresivno dikcijo. Krasi jih tudi izrazito pomanjkanje argumentacije. (Tu govorim na splošno, ne velja za ta forum, izhajam predvsem iz komentarjev)

Meniš, da je na tem forumu razmerje drugače? Izrazito levičarsko logiko imata od aktivnih piscev zgolj pepe in Kajtimar. In kje je tu večina, ki bo upravičila tvoje čudenje, lahki?

Vir: Delo.si 2008b

Priloga F: Sporočila udeležencev spletnega foruma Finance.si

Slika F. 1: Sporočila različnih avtorjev v forumu Finance.si na temo Ljubljani se obeta Titova cesta

leonx [11:19 28.3.2009] Sramota , da po diktatorju in morilcu imenujemo ceste in trge. Zadeva spominaj na nacikomunizem !!!!!!!!!!!!!
Domen89 [11:01 28.3.2009] Banda komunistična! Ne vrjamem da se jih toliko strinja s tem poimenovanjem! Jankovič, ti boš pa zelo hitro letel s županskega stolčka!
s0ma [10:50 28.3.2009] gnoji, ogabneži in debili. kaj je dobrega naredil ključavničar rito za slovenijo? razen da je zazidal žive ljudi v rudniške jaške.. ki jih je bilo potem treba popravljati, ker je v spodnje rove curjal gnoj in kri ubitih... nato pa so pospravili še te, ki so popravljali... http://www.shrani.si/f...dshow.jpg [+]
dob [10:34 28.3.2009] Ko ste že pri tem pa še Tomačevski rondo preimenujte v Kučanov rondo. Komunajzarska avantgarda se rada vrtil v krogu.
soca5 [10:22 28.3.2009] Res ne vem čemu, bi sedaj poimenovali karkoli po Titu. Ob tem ko se odkrivajo vedno nova grobišča ob katerih tudi vsega hudega vajeni obnemijo, je že predlog za kaj takega najmanj neokusen.
napoleon12 [10:13 28.3.2009] Sramota za Ljubljano, ki slavijo jugonostalgike, ki želijo slovenske ceste, mostove in ulice poimenovati po tujcih, ki so bili diktatorji....
tomi2007 [00:32] Prav razpizdi me, ko se nekateri tako posipate s pepelom, in ste očitno prepričani da v primeru zmage domobrancev ne bi bilo nikakršnih pobojev, same poštene sodbe, nobenih mučilnih naprav in vse po zakonu, mater ste butasti.

Vir: Finance.si 2009b

Slika F. 2: Sporočili – odziv na članek Mrkaiča – Tito, stekli pes iz Kumrovca

lecner Sporočil: 1552 Vpis: 16.6.2008 ☆☆☆☆☆	#459168 19.03.09 22:41 ☆☆☆☆☆ Re: Josip Broz - Tito, stekli pes iz Kumrovca Odgovori Citiraj Neprimerno Ali je to tvoj najnovejši poiskus, da bi presešel tragično mejo 100-ih komentarjev, ki so jo postavil z zadnjimi kolumnami? Patetika!
sreckonapecko Sporočil: 7 Vpis: 25.9.2008 ☆☆☆☆☆	#459171 19.03.09 22:42 ☆☆☆☆☆ Re: Josip Broz - Tito, stekli pes iz Kumrovca Odgovori Citiraj Neprimerno Stekli pes... to pomeni, da bi imel izgovor kot da je bil bolan. Prej bi rekel Stalinova opica v belih rokavicah.

Vir: Finance.si 2009c

Priloga G: Sporočila administratorja in udeležencev foruma FOCUS Online

Slika G. 1: Sporočila udeležencev foruma FOCUS Online – tema: Jeder 7. deutsche Jugendliche ausländerfeindlich

Verfasst am: Di März 17, 2009 17:12 Titel: Bericht: Jeder 7. deutsche Jugendliche ausländerfeindlich	
KritischerGeorg Profi-User ★★★★☆☆	Laut den Untersuchungsergebnissen einer Studie haben viele Jugendliche in unserem Land eine erschreckende Einstellung: angeblich soll jeder 7. deutsche Jugendliche SEHR ausländerfeindlich sein:
Anmeldungsdatum: 14.12.2008 Beiträge: 771	http://www.focus.de/politik/deutschland/studie-jeder-siebte-jugendliche-auslaenderfeindlich_aid_381196.html
Verfasst am: Mi März 18, 2009 21:59 Titel:	
Runa2 Homo Forensis ★★★★★★	Friedrich.Schiller hat folgendes geschrieben: Natürlich gab es manche dieser Vorurteile auch im 3. Reich, was hast du erwartet? Neue erfinden? Wie erwartet finde ich manche der Fragen eigentlich wertneutral. Soll man Ausländer bei Arbeitslosigkeit wieder zurück schicken? Und? Gibraltar macht es so.
Anmeldungsdatum: 09.02.2006 Beiträge: 7285	Was findest du daran wertneutral? Soll man Familien, die schon Jahre hier leben, deren Kinder vor allem ihr Zuhause hier sehen zurückschicken? Sollen Ausländer, die ebenfalls Steuern gezahlt und ihren Beitrag in die Sozialkassen geleistet haben - zurückschicken? (Ab wieviel Jahren der Nichtarbeitslosigkeit würdest du das für gerechtfertigt halten?) Das ist ein Programmpunkt der NPD, lieber Schiller!!!! Was Gibraltar macht, sollte uns einen feuchten Kehricht scheren.
Verfasst am: Do März 19, 2009 7:46 Titel:	
Meilenstein Foren-Freak ★★★★☆☆	komakino hat folgendes geschrieben: Bremen01 hat folgendes geschrieben: Ich sag es mal vorsichtig. Die Bevorzugung der Ausländer mit Wohnraum und anderen Dingen des täglich Lebens hat die Bürger der DDR sicher nicht erfreut.
Anmeldungsdatum: 30.07.2008 Beiträge: 2100	Welche Bevorzugung? Die meisten Vertragsarbeiter waren in segregierten Gebieten kaserniert. Sie gehörten nicht zur Gemeinschaft der Bürger der DDR. Meinst du etwa, dass die Zonis ihre Platte gerne mit den Wohnheimen der Vertragsarbeiter getauscht hätten? Oder dass sie auf die miese Arbeit scharf waren, zu der die Vertragsarbeiter zugeteilt wurden?
Das ist so abwertend und diskriminierend, dass ich jetzt wirklich sprachlos bin.	

Vir: FOCUS Online 2009b

Slika G. 2: Sporočili administratorja v FOCUS-Online

Verfasst am: Do März 19, 2009 9:22 Titel:

Community-Redaktion
Administrator

Wenn hier nicht umgehend das Threadthema in einem sachlichen Stil diskutiert wird, werden wir den Thread schließen!

Verfasst am: Fr März 20, 2009 11:04 Titel:

Community-Redaktion
Administrator

Da es hier nicht mehr um das Threadthema geht, wird an dieser Stelle geschlossen!

Vir: FOCUS Online 2009b

Priloga H: Protestno pismo proti cenzuri v forumu SPIEGEL Online

Slika H. 1: Sporočilo v forumu Deutschland Debatte – Protestno pismo proti cenzuri v forumu SPIEGEL Online

Aktion gegen die willkürliche SpOn-Zensur

Vorab, liebe Mitforisten, ja, diese Mail ist auch eine Art „SPAM“, Info-Spam; sie kommt unverlangt, jedoch kommt sie nur einmal. Wir machen ein „Opt-In“: Sie selbst wählen, ob Sie dabei sein möchten.

Unser Thema: Zensur auf SPIEGEL Online

Sicher haben Sie es auch schon erlebt: Beiträge, die Sie schrieben, werden nicht veröffentlicht oder aber verschwinden nach der Veröffentlichung einfach wieder. Und Sie bleiben mangels Begründung ahnungslos zurück, Sie grübeln, was Sie wohl falsch geschrieben oder formuliert haben!

Meistens, nein, eigentlich immer, wissen Sie gar nicht warum Ihnen das passiert ist, denn der Sysop liefert weder eine Begründung, noch ist er per PN erreichbar. Zurück bleiben ratlose, frustrierte Foristinnen und Foristen.

Dieses Verhalten der SpOn-Redaktion ist - trotz akzeptierter Netiquette-Regeln - ein deutlicher, massiver Eingriff in die Meinungsfreiheit und damit weder des SPIEGEL noch seiner Leser würdig. Der SPIEGEL stand einmal im Ruf, „das Sturmgeschütz der Demokratie“ zu sein. ...

Einige Foristinnen und Foristen haben sich deshalb entschlossen, diese Zensur nicht länger tatenlos hinzunehmen. Die erste Stufe, der Redaktion und der Geschäftsführung des SPIEGEL Vorschläge für eine Verbesserung der Moderation und der Transparenz zu unterbreiten, ist leider ergebnislos geblieben. Nunmehr werden weitere Schritte vorbereitet. Zu diesen zählt eine erhebliche Ausweitung des Kreises der Mitmacher und Informierten. Daher dies Angebot, teilzuhaben an dem nachdrücklichen Versuch, die heute praktizierte schändliche Zensur auf SpOn abzuschaffen und durch eine Moderation zu ersetzen, die diesen Namen auch verdient.

Wenn Sie Interesse daran haben, sich am "freundlichen" Widerstand gegen die Zensur in den SpOn-Foren zu beteiligen dann senden Sie uns für weitere Informationen eine Mail an gwenzel123 (bei) nexgo.de

Versenden Sie bitte diese Nachricht auch an andere Ihnen bekannte Foristinnen und Foristen, die nach Ihrer Meinung daran interessiert sein könnten, gemeinsame Aktionen gegen die willkürliche Zensur aktiv zu unterstützen – weil Protest-Mails Einzelner in der SpOn-Redaktion wirkungslos verdampfen.

Bitte zögern Sie auch nicht lange mit der Weiterverteilung, denn einzelne erlebten schon, dass Sysops die Privat-Nachrichten-Funktion abklemmten, um eine direkte Kommunikation der Teilnehmer zu unterbinden.

Wir brauchen daher Mitmacher mit ihren persönlichen Mailadressen, um uns vom SpOn-Operating zu emanzipieren. Wir werden diese Mailadressen selbstverständlich nur zu diesem Zweck verwenden.

Freundlichen Gruß

Vir: Deutschland Debatte 2008

Slika H. 2: Mnenje o cenzuri - odziv na protestno pismo – avtor Micha

Die Foren suggerieren, dass grundsätzlich alle Beiträge wiedergegeben werden, die sachbezogen sind, die keinen rechtlich verbotenen Inhalt haben (würde auch Beleidigung umfassen) und keine offensichtlich falschen Tatsachenbehauptungen aufstellen. Soweit auf die Netiquette verwiesen wird, gelte der Grundsatz der Gleichbehandlung. Selbstredend wird der Eindruck erzeugt, die Foren wären meinungs offen.

Es wird also suggeriert, im Forum wären die Beiträge aller Diskussionsteilnehmer zu finden, die der Aufforderung Spons folgen, "diskutieren sie mit!" Trotz besseren Wissens wird also ein falscher Eindruck erzeugt

Ich halte es schon für möglich, dass damit gegen geltendes Presserecht verstoßen wird.

Mindestens folgendes müsste deutlich und unzweifelhaft erkennbar sein:

1. Es wird moderiert.
2. Nach welchen Kriterien wird moderiert.
3. Können Beiträge zurückgehalten werden, obwohl sie keinen strafbaren Inhalt usw. haben?

Vir: Mein-Parteibuch.de 2008